

TREBALL DE FI DE MÀSTER

**L'ACCÉS A LA PRÀCTICA ARTÍSTICA:
UN REpte LOCAL**

TEIXINT VINCLES ENTRE
LES ENTITATS, ESPAIS I EQUIPAMENTS CULTURALS
I ELS CENTRES D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA
OBLIGATÒRIA DE CASSÀ DE LA SELVA

Albert Solench i Bertran

Curs 2024-2025

Màster universitari en Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i
Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments d'Idiomes

Especialitat en Música

Dirigit per Patricia Del Razo Martínez

RESUM

“L'accés a la pràctica artística: Un repte local” és un treball d'investigació i anàlisi al voltant de les pràctiques artístiques i el paper que juguen els centres educatius d'educació secundària obligatòria en la garantia del dret a participar en elles. És per això, que amb una voluntat transformadora, es realitza una investigació al municipi de Cassà de la Selva (Girona), per comprendre quines oportunitats, quines necessitats i quines consideracions són necessàries per impulsar projectes que fomentin les pràctiques artístiques i en garanteixi l'accés des de l'educació secundària obligatòria, vinculant els centres educatius amb les entitats, espais i equipaments culturals del municipi. Així doncs, aquest treball pretén convidar a la reflexió i facilitar el disseny de projectes en xarxa que reivindicuin la reestructuració i resignificació dels espais artístics locals per tal de garantir el dret d'accés i participació de tota la població.

Paraules clau: pràctiques artístiques, educació secundària obligatòria, dret d'accés i participació en la cultura, treball en xarxa, entitats culturals, participació cultural, currículum competencial, pràctiques col·laboratives.

RESUMEN

“L'accés a la pràctica artística: Un repte local” es un trabajo de investigación y análisis en torno a las prácticas artísticas y el papel que juegan los centros educativos de educación secundaria obligatoria en la garantía del derecho a participar en ellas. Por ello, con una voluntad transformadora, se lleva a cabo una investigación en el municipio de Cassà de la Selva (Girona), para comprender qué oportunidades, qué necesidades y qué consideraciones son necesarias para impulsar proyectos que fomenten las prácticas artísticas y garanticen su acceso desde la educación secundaria obligatoria, vinculando los centros educativos con las entidades, espacios y equipamientos culturales del municipio. Por lo tanto, este trabajo pretende invitar a la reflexión y facilitar el diseño de proyectos en red que reivindiquen la reestructuración y resignificación de los espacios artísticos locales con el fin de garantizar el derecho de acceso y participación de toda la población.

Palabras clave: prácticas artísticas, educación secundaria obligatoria, derecho de acceso y participación en la cultura, trabajo en red, entidades culturales, participación cultural, currículum competencial, prácticas colaborativas.

SUMMARY

“L'accés a la pràctica artística: Un repte local” is a research and analysis project that explores artistic practices and the role of secondary education schools in ensuring the right to participate in them. With a transformative vision, the study is conducted in the municipality of Cassà de la Selva (Girona) to understand the opportunities, needs, and key factors required to promote initiatives that foster artistic engagement and guarantee access to it through secondary education. The project aims to build connections between high schools and the municipality's cultural organizations, spaces, and facilities. Ultimately, this work seeks to encourage reflection and support the development of collaborative, network-based projects that advocate for the restructuring and reimagining of local artistic spaces in order to secure universal access and participation.

Key words: artistic practices, compulsory secondary education, right of access and participation in culture, networked collaboration, cultural organizations, cultural participation, competency-based curriculum, collaborative practices.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	1
2. JUSTIFICACIÓ	2
3. FINALITATS	3
3.1. PREGUNTES DE RECERCA	3
3.2. OBJECTIUS	4
4. MART TEÒRIC	5
4.1. ENQUADRAMENT EPISTEMOLÒGIC.....	5
4.2. LA PRÀCTICA ARTÍSTICA: UN DRET.....	6
4.3. EL RETORN SOCIAL DE LA CULTURA	7
4.4. LES PRÀCTIQUES ARTÍSTIQUES A L'INSTITUT: PROCESSOS COL·LABORATIUS	8
4.4.1. Experiències artísticoeducatives a l'escola i l'institut.....	10
4.5. EL CURRÍCULUM COMPETENCIAL.....	13
4.6. PARTICIPACIÓ SOCIAL I DINÀMIQUES COMUNITÀRIES: TREBALLAR EN XARXA.....	16
5. MARC APLICAT	18
5.1. MARC CONTEXTUAL	19
5.1.1. Cassà de la Selva	19
5.1.2. El teixit cultural i associatiu de Cassà de la Selva.....	19
5.1.3. INS Cassà de la Selva.....	21
5.2. METODOLOGIA.....	22
5.2.1. Enfocament teòric de la investigació.....	22
5.2.2. Estudi de cas	23
5.3. FASES DE LA INVESTIGACIÓ	24
5.4. MOSTRA	25

5.4.1. INS Cassà de la Selva.....	25
5.4.2. Entitats.....	26
5.4.3. Alumnat 4t d'ESO.....	28
5.5. EINES D'INVESTIGACIÓ.....	29
5.5.1. Qüestionaris.....	29
5.5.2. Entrevistes semiestructurades.....	29
5.5.3. Recerca documental.....	30
5.6. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DE LES DADES.....	30
6. INFORME: AGLOMERAT.....	48
7. CONCLUSIONS.....	50
8. LÍMITS I PERSPECTIVES.....	52
9. REFERÈNCIES.....	52

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball és una continuació de la investigació *L'accés a la pràctica artística: un repte local. Estudi de casos sobre les pràctiques artístiques a Azpeitia i Cassà de la Selva* (Solench & Sorazu, 2024). És per això, que per facilitar la seva comprensió, a continuació es descriuran breument els elements que el construeixen i els processos emprats per a la seva confecció:

En els primers apartats es presenta tota aquella informació necessària per comprendre quines motivacions, tant professionals com personals, han impulsat aquesta investigació. Així mateix, també es formulen un conjunt de qüestions, preguntes i objectius que han impulsat aquest treball en el seu procés i han construït els idearis epistemològics que sustenten la investigació.

Tot seguit, a través de la lectura i l'aprofundiment en els discursos i les investigacions d'especialistes de diversos àmbits, s'ha confeccionat la fonamentació teòrica i conceptual. Aquesta fonamentació se centra en el recull de legislacions que recullen dret a la pràctica artística, el retorn social de la cultura, la concepció de la pràctica artística com a pràctica col·laborativa, l'anàlisi i la comprensió del currículum competencial de l'educació secundària obligatòria i la recerca sobre la participació social i les dinàmiques comunitàries a través del treball en xarxa.

A través d'aquesta fonamentació, es descriu el context implicat en la recerca (Cassà de la Selva) i s'orienta la metodologia d'investigació que s'aplica en aquest treball. Així doncs, a través de mètodes qualitius i quantitius s'obtenen diferents dades que permeten comprendre la situació de les pràctiques artístiques col·laboratives en l'àmbit local i plantejar futures línies d'actuació.

De fet, aquest projecte compta amb un informe que pretén ser una eina d'utilitat pel disseny i la implementació de projectes que vinculin el teixit cultural local amb els centres educatius.

Finalment, aquest projecte presenta unes conclusions que sintetitzen les idees principals extretes de la investigació i exposa els límits i perspectives que presenta aquest treball. Així doncs, aquest document conclou amb tot el conjunt de referències bibliogràfiques que han dotat aquest treball del rigor característic d'una investigació científica.

2. JUSTIFICACIÓ

Com a persona involucrada i implicada en les dinàmiques culturals del meu poble, Cassà de la Selva, sovint em qüestiono per què aquestes pràctiques queden reduïdes a certa part de la població.

Així doncs, des de la meva posició com a persona que participa activament amb les diferents entitats, espais i equipaments artístics i amb la ferma convicció que l'accés a les pràctiques artístiques és un dret que cal garantir vaig iniciar aquesta investigació.

Durant els estudis de grau de Pedagogia a l'ESMUC, em vaig interessar profundament per les pràctiques artístiques comunitàries i la seva capacitat de transformació social. Vaig poder observar i participar en diversos projectes on les arts es converteixen en un mitjà per aconseguir canvis significatius, involucrant-me així en la lluita per garantir un accés democràtic i universal a la pràctica artística. És per això, que juntament amb una companya i amiga, l'Amet Sorazu, que tenia els mateixos interessos i preocupacions al respecte vam qüestionar-nos com es podien traslladar aquests projectes en poblacions petites, on les dinàmiques relacionals són molt particulars.

L'accés a la pràctica artística: un repte local. Estudi de casos sobre les pràctiques artístiques a Azpeitia i Cassà de la Selva (Solench & Sorazu, 2024) és el resultat d'aquesta investigació que ens va permetre comprendre millor les dinàmiques culturals dels nostres municipis.

Tot i això, al llarg de la investigació, a través de la recollida de dades, ens vam adonar que malgrat que les entitats culturals tenien una preocupació constant per apropar-se als joves i garantir el relleu generacional de les seves activitats, els joves d'ambdós municipis presentaven un profund desconeixement sobre les possibilitats artístiques que tenien al seu voltant i que responien a les seves inquietuds culturals.

És així, com decideixo aprofitar l'oportunitat del Treball Final del Màster universitari en formació del professorat d'educació secundària obligatòria i batxillerat, formació professional i ensenyaments d'idiomes en l'especialitat de música, per indagar quin paper tenen els instituts en aquest marc i com es poden dissenyar projectes que vinculin els centres educatius amb les dinàmiques i activitats que s'estan duent a terme en el meu municipi.

3. FINALITATS

3.1. PREGUNTES DE RECERCA

Atesa la investigació *L'accés a la pràctica artística: un repte local* (Solench & Sorazu, 2024), algunes de les preguntes de recerca emprades com a motor de la investigació foren les següents:

- Quin paper juguen els instituts en la garantia del dret d'accés i participació en les pràctiques artístiques?
- Com es poden vincular els centres educatius (escoles i institut) amb les entitats, espais i equipaments culturals locals per fomentar l'accés i participació en les pràctiques artístiques?
- Com es pot donar a conèixer el teixit associatiu artístic i cultural de Cassà de la Selva des dels instituts?
- Quina rellevància té el treball en xarxa per garantir els drets vinculats a la cultura i les seves pràctiques?
- Quin compromís social tenen les administracions públiques educatives i de quina manera impulsen les pràctiques artístiques locals?
- Les entitats, espais i equipaments culturals de Cassà de la Selva poden afavorir en els processos d'ensenyament i aprenentatge de les diferents competències específiques del currículum d'educació secundària obligatòria?
- Quines resistències o necessitats poden sorgir en desenvolupar un projecte educatiu que vinculi els centres d'educació secundària amb les entitats, espais i equipaments culturals a Cassà de la Selva?
- És possible desenvolupar un projecte educatiu que vinculi els centres d'educació secundària amb les entitats, espais i equipaments culturals de Cassà de la Selva?

3.2. OBJECTIUS

Aquestes preguntes permeten concretar un objectiu general, el qual s'abordarà des de diferents perspectives, per tal d'aprofundir i delimitar la recerca en qüestió:

Objectiu general:

- Analitzar les oportunitats, les necessitats i les diferents consideracions que cal tenir en compte per impulsar projectes que fomenti les pràctiques artístiques i en garanteixin el seu accés a l'educació secundària obligatòria vinculant els centres educatius amb les entitats, espais i equipaments culturals de Cassà de la Selva.

Objectius específics:

Currículum

- Comprendre les diferents competències del currículum LOMLOE (2020) per estudiar les possibilitats d'implementar pràctiques artístiques col·laboratives com a processos d'ensenyament i aprenentatge a l'educació secundària obligatòria.
- Analitzar quins elements són necessaris per dissenyar una proposta educativa adequada i contextualitzada que fomenti l'assoliment de les diferents competències específiques de Música des de la participació en diferents pràctiques artístiques col·laboratives.

Treball en xarxa

- Comprendre la necessitat de treballar en xarxa per garantir el dret d'accés i participació en les pràctiques artístiques.
- Explorar els possibles vincles entre els centres d'educació secundària i les entitats, espais i equipaments locals que ofereixen espais de pràctica artística.
- Comprendre quines oportunitats, quines necessitats i quines condicions són necessàries per dissenyar diferents propostes que involucri centres d'educació secundària i les diferents entitats, espais i equipaments locals.

4. MART TEÒRIC

4.1. ENQUADRAMENT EPISTEMOLÒGIC

La voluntat d'estudiar i comprendre l'accessibilitat i la participació en la pràctica artística, els seus efectes transformadors i la necessitat d'integrar-les en l'educació secundària a través de la relació amb les pràctiques artístiques locals existents, parteix d'un posicionament democràtic i universalista de l'educació i la cultura. Aquest posicionament, per una banda, defensa que totes les persones, independentment de la seva situació socioeconòmica, gènere, raça o altres factors, tenen el dret d'accedir a una educació artística de qualitat i a participar activament en la vida cultural de la seva comunitat. Per altra banda, concepció l'educació des de la perspectiva de Freire (1971), és a dir, com la praxi, la reflexió i l'acció per transformar el món.

Per tant, es comprenen les desigualtats d'accés i participació en les pràctiques artístiques des de la noció de capital cultural de Bourdieu (2001). És a dir, entenen que les habilitats, els sabers i els interessos culturals estan estretament lligats a factors econòmics, però, també, al bagatge cultural familiar. És a dir, l'accés desigual als codis, sabers i pràctiques legitimades pel sistema educatiu i cultural, es converteix en un factor clau per comprendre com els centres educatius poden influir en la perpetuació de les desigualtats en la participació cultural local.

Així doncs, aquesta perspectiva porta a abordar la investigació des d'un marc socio-crític que permeti no només descriure les desigualtats existents, sinó també analitzar-ne les causes i els efectes, per desenvolupar una proposta d'acció que transformi la realitat del context en qüestió.

Per tant, la investigació estarà marcada pels dos principis del pensament crític que proposen Mar Rosàs i Francesc Torralba (2019): el rigor lògic i el compromís amb uns mínims ètics. El rigor lògic assegurarà que les anàlisis i conclusions siguin coherents, ben fonamentades i resistents a la crítica. El compromís amb uns mínims ètics garantirà que la investigació respecti la dignitat i els drets de totes les persones implicades, promovent la justícia i l'equitat en totes les fases del procés investigador.

4.2. LA PRÀCTICA ARTÍSTICA: UN DRET

Els drets culturals i les garanties associades han estat incorporats de manera progressiva a diferents polítiques i legislacions culturals al llarg dels anys, situant-se com a pilars fonamentals en la defensa de la diversitat cultural i la participació ciutadana en les expressions artístiques i científiques. De fet, la primera referència apareix en l'article 27 de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948):

Tota persona té dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat, a gaudir de les arts i a participar i beneficiar-se del progrés científic.

És així com en el Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966) s'aprovà novament aquest dret per procurar la vigència i el compliment d'aquest. Així doncs, en l'article 15 els Estats Part del Pacte reconeixen el dret de tota persona a participar en la vida cultural.

Si bé és cert que a escala de la Unió Europea el dret a la pràctica artística no acaba d'estar definit, tot i que es declara que “les arts i la investigació científica són lliures” a l'article 13 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (2000) i s'estableix “el respecte a la diversitat cultural, religiosa i lingüística” en l'article 22 de la mateixa carta; en l'àmbit estatal podem trobar diverses referències que reforcen el dret a la pràctica artística.

De fet, la Constitució Espanyola (1978) reconeix en l'article 9.2 la responsabilitat dels poders públics a facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica i cultural. Així mateix, en l'article 44.1 afirma que els poders públics han de “promoure i tutelar l'accés a la cultura, a la que tothom té dret”.

Així mateix, les diferents autonomies recullen aquest dret i l'inclouen en els seus estatus d'autonomia. En el cas de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (1979), trobem que l'article 22 assegura el dret de totes les persones d'accedir en condicions d'igualtat a la cultura i al desenvolupament de llurs capacitats creatives individuals i col·lectives; així com el deure de totes les persones de respectar i preservar el patrimoni cultural.

Tanmateix, el dret i la facilitació d'accés a la pràctica artística ha estat recollit en forma de convencions, declaracions i recomanacions per l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura. Des de la Convenció Universal sobre Drets d'Autor (1952), fins a la Declaració Universal sobre la Diversitat Cultural adoptada per la Conferència General de la UNESCO (2001) o la Convenció sobre la Protecció i la Promoció de la Diversitat Cultural (2005); la UNESCO ha vetllat pel dret a l'educació, a

la identitat cultural, a la informació, a la participació en la vida cultural, a la creativitat, a beneficiar-se del progrés científic, a la protecció dels interessos materials i morals dels autors i a la cooperació (Kulturaren Euskal Behatokia, 2019).

4.3. EL RETORN SOCIAL DE LA CULTURA

La presència de totes aquestes legislacions i declaracions que recullen el dret d'accés i participació en la cultura, han propiciat que la cultura formi part de les agendes polítiques, responen al benestar social i creixement econòmic. Tot i això, encara existeixen molts discursos que posen el dubte la responsabilitat de la política pública per a invertir en cultura i el valor que la mateixa com a eix per al desenvolupament (Solench & Sorazu, 2024).

Serra (2017) proposa una lectura de la cultura a partir de tres dimensions:

- La dimensió funcional: els beneficis i el plaer que comporta la mateixa experiència estètica, també com a opció d'entreteniment, com la branca relacionada amb l'educació.
- L'apreciació simbòlica: relacionat amb les identitats, ja que és portadora de connotacions socials.
- L'esfera emocional: les dimensions emotives i vivencials relacionades tant amb l'aspecte més personal com històrica o de comunitat.

Aquesta visió més instrumentalitzada de la cultura ha permès justificar i legitimar la inversió pública destinada als béns i serveis culturals, ja que, dona resposta a certes necessitats prioritzades de les agendes polítiques (Belifore & Bennett, 2006).

En contraposició, Holden (2004) exposa la problemàtica de fer una valoració instrumentalitzada de la cultura. Per una part perquè hi ha alguns factors que dificulten la valoració dels resultats, i per altra, perquè no hi ha un consens sobre quins haurien de ser els objectius de la cultura per legitimar les despeses públiques que suposa.

Així doncs, Holden (2004, p.18) considera que les raons per les quals, els resultats socials de la cultura no es poden predir a partir de les evidències:

- Les conseqüències del compromís cultural són massa remotes en el temps i a l'espai perquè siguin considerades una qüestió de causa-efecte.

- El compromís cultural és part d'una barreja complexa de factors que afecten la vida de les persones, per la qual cosa, novament, no hi ha una causa i efecte directa.
- Els sistemes de recopilació de dades no tenen forma de mesurar coses que no succeeixen.
- Les respostes a la cultura són personals i individuals; algunes persones són radicalment transformades per una experiència cultural particular mentre altres queden indiferents, i capturar la resposta subjectiva és difícil; l'evidència de l'efecte subjectiu es descarta com 'anecdòtica'.

Així doncs, la valoració del retorn social de la cultura és un exercici complex de fer, ja que no hi ha una relació de causa-efecte directe amb els resultats. “Cap afirmació es comporta de manera implacable ni tots aquests valors descrits responen a una fórmula objectivament mesurable” (Serra, 2017, p.74). Per tant, tot i que ningú pugui negar els beneficis de la participació en la cultura, no són demostrables en termes absoluts.

4.4. LES PRÀCTIQUES ARTÍSTIQUES A L'INSTITUT: PROCESSOS COL·LABORATIUS

L'escola, així com l'institut, són, sens dubte, les institucions bàsiques de socialització i garantia de participació i accés a la cultura i la pràctica artística. De fet, els continguts de l'educació estan directament vinculats amb les llibertats culturals fonamentals (Carbó, 2012). Tot i això, la presència de les arts en el sistema educatiu és força reduïda. Les matèries artístiques es troben aïllades i, sovint, sense un enfocament pràctic (Educació 360, 2020).

Si bé és cert que l'arribada de les noves pedagogies a les aules està canviant l'enfocament de les matèries artístiques a l'escola i a l'institut a través de projectes i propostes diverses; l'accés i la participació en la pràctica artística queda sovint reservat en espais d'educació no formal (Carbó, 2012), fet que en molts casos suposa una barrera econòmica que accentua i perpetua l'exclusió del capital cultural a diversos sectors de la població (Educació 360, 2020).

És per això, que necessitem comprendre què és la pràctica artística des d'una visió comunitària; ja que els espais d'educació formal haurien de garantir des de la diversitat el dret a la pràctica artística (Carbó, 2012), i els espais que es troben fora de l'àmbit escolar es troben amb situacions d'exclusió que no permeten l'accés a tota la població.

Les pràctiques artístiques, des d'una perspectiva social i comunitària vetllen per la garantia d'uns drets d'accés i participació en la vida cultural i artística inherentment actius i col·lectius (Educació 360, 2020). És per això, que requereixen una experiència pràctica col·laborativa en el sentit etimològic de la mateixa paraula: laborar o treballar conjuntament (Yúdice, 2002).

És a dir, abordar els processos creatius des del reconeixement dels participants com a persones portadores de potencialitats i inquietuds artístiques, creatives i expressives que generen uns interessos conjunts i unes potencialitats grupals (Bang & Wajnerman, 2010).

Les pràctiques artístiques col·laboratives comprenen l'art i la cultura com un lloc col·lectiu en el qual s'emprenen processos creatius des de la reunió, el diàleg i el debat sobre temes d'interès del grup (Sánchez de Serdio, 2007). S'opta per establir una relació directa, sense intermediaris, entre l'obra i la realitat. El procés creatiu no consisteix en una mera representació de la realitat, sinó que existeix un desig d'integrar el context i les vivències com a referent per a la creació artística (Ardenne, 2006). Així doncs, els processos de creació artístics estan íntimament relacionats amb un context sociohistòric i cultural determinat i parteixen de la voluntat de canvi i transformació de la comunitat.

És per aquest mateix motiu, que l'exposició de la creació artística comunitària genera relacions i vincles socials entre les participants i la comunitat, multiplicant d'aquesta forma el seu efecte transformador (Bang & Wajnerman, 2010).

És indubtable que la realització d'una mostra artística, fins i tot si aquesta té un caràcter inacabat o processual, és un element essencial per als participants d'un projecte artístic comunitari. L'absència de representació artística en aquest procés pot conduir a una sensació de frustració que, en última instància, pot perpetuar les injustícies i les discriminacions socials experimentades pels membres de la comunitat. En aquest sentit, la mostra artística esdevé una plataforma vital per expressar amb dignitat les seves realitats i les seves històries, adoptant una perspectiva estètica que rebutgi de manera contundent els estereotips i els prejudicis que sovint afecten els protagonistes d'aquestes narracions (Pallarès, 2021).

Tot i això, és essencial reconèixer que el desenvolupament de les habilitats necessàries per a una pràctica artística rigorosa i de qualitat requereixen el seu temps. Aquesta adquisició es materialitza mitjançant un procés continuat i habitual. Les habilitats artístiques requereixen temps, pràctica i dedicació constants per evolucionar i assolir un nivell que permeti la creació amb rigor i excel·lència (Educació 360, 2020).

De fet, és precisament des d'aquest rigor, aquesta qualitat, aquest temps i dedicació i aquest treballar conjunt, que les pràctiques artístiques comunitàries són capaces de produir una riquesa simbòlica i transformadora. Tot i això, cal tenir en compte que aquestes pràctiques, també poden produir una riquesa material; i, conseqüentment, la possibilitat que derivin, fins i tot involuntàriament, en relacions d'explotació. "Fins a quin punt la invitació a la participació de certs col·lectius no pot acabar essent una manera d'apropiar-se de l'experiència d'altres, camuflada de compromís social?" (Sánchez de Serdio, 2007, p.15).

És precisament per aquest motiu, que cal qüestionar-se quin és l'objectiu d'aquestes pràctiques, qui se n'està beneficiant o per quin motiu s'han impulsat, entre altres. És per això, que és fonamental una comprensió del rol i la implicació dels participants en aquestes pràctiques col·laboratives, no només en el resultat artístic final i la seva presentació sinó també quan es construeix el projecte en tots els nivells (estructurals, polítics, de sostenibilitat, de relació amb les institucions, etc.); per a poder examinar críticament aquestes pràctiques artístiques i evitar que esdevinguin una apropiació dissimulada sota el compromís social (Solench & Sorazu, 2024).

4.4.1. Experiències artísticoeducatives a l'escola i l'institut

Els projectes artístics col·laboratius, tot i que sorgeixen en contextos en els quals es busca una transformació social, també han estat entesos com una estratègia pedagògica que promou una forma d'aprendre i ensenyar vinculada al fet de crear conjuntament, compartir experiències i vivències artístiques i participar activament en diversos processos artístics (Brossa, Puig, & Reguant, 2014). De fet, a Catalunya, al llarg dels últims anys, s'han desenvolupat diversos projectes dins els centres educatius per incorporar les pràctiques artístiques en la formació de tot l'alumnat, i garantir d'aquesta manera el dret d'accés i participació en la cultura.

Així doncs, tot i que alguns docents desenvolupen aquests projectes en les seves aules, molts d'aquests projectes sorgeixen de la interacció dels centres educatius amb escoles municipals d'arts o altres entitats artístiques de l'entorn (Educació 360, 2020).

Si observem en l'àmbit musical, diverses escoles de música han impulsat projectes dins l'horari lectiu dels centres educatius. Molts d'aquests projectes s'orienten des de la cooperació de diversos docents de les escoles de música per formar als alumnes en la pràctica d'un instrument des del conjunt orquestral. En són exemples projectes com *Orquestra a l'Escola* (Escola Municipal de Música – Centre de les Arts (EMMCA) de l'Hospitalet de Llobregat, 2011), *Second Line* (Escola Municipal de Música – Centre de les Arts (EMMCA) de l'Hospitalet de Llobregat, 2016), *Un Infant Un Instrument (UIUI)* (Contrapunt Escola de Música, 2024) o *Arts en Viu a la Secundària* (Ajuntament del Prat de Llobregat, 2022).

Amb un model pedagògic similar, altres entitats artístiques han desenvolupat projectes en els centres educatius del nostre territori. En són exemples projectes com *Planters* (ConArte Internacional, 2024), *4Cordes* (Musicoop, 2024) o *Ven(t)s a banda* (Musicoop, 2024).

La majoria d'aquests projectes, permeten als alumnes gaudir de la pràctica instrumental i participar activament en la interpretació col·lectiva. Tot i això, també s'han desenvolupat projectes que procuren que els alumnes participin activament en tot el procés de les experiències artístiques des de la creació, fins a la interpretació i la consolidació de projectes propis. El projecte *RockIn* és un exemple de com desenvolupar la capacitat de tocar un instrument, compondre cançons, tocar en grup, organitzar concerts i festivals i actuar en directe (RockIn, 2022). Així mateix, els *Tallers de cocreació rítmica*, realitzats pel pedagog Santi Serratosa en diferents centres educatius, persegueixen la participació activa de l'alumnat en tot el procés de creació i interpretació de les diferents percussions corporals (Serratosa, 2025).

Per altra banda, si obrim la mirada al conjunt d'experiències artístiques en els centres educatius, trobem propostes ben diverses com *EducArtS*, en la qual es treballen processos creatius des de la interacció entre diferents llenguatges artístics (L'ARC Fundació, 2021); *El monstre al laberint*, en el qual centenars de joves de diversos instituts i centres educatius comparteixen escenari amb professionals de la música i les arts escèniques (Gran Teatre del Liceu, 2025) o *Circ a l'educació secundària*, en el qual es realitzen diverses propostes de processos creatius de circ en funció de les necessitats del centre

(Ateneu Popular 9 Barris, 2024); entre moltes altres experiències arísticoeducatives que es desenvolupen en diferents centres educatius del territori.

De fet, fora del nostre territori també hi ha exemples molt diversos de projectes artístics col·laboratius dins els centres educatius. El Guggenheim Museum de Nova York, per exemple, impulsa el programa *Learning Through Art* a les escoles públiques de la ciutat, de manera que artistes experimentats treballen conjuntament amb els estudiants per examinar, debatre i crear obres d'arts (Guggenheim New York, 2025). El Teatro Real de Madrid també impulsa el projecte *La Ópera, un Vehículo de Aprendizaje*, el qual converteix les aules dels centres educatius en una companyia que crea, treballa i estrena la seva pròpia òpera (Teatro Real, 2024).

Així mateix, a Timișoara, Romania, s'impulsa des de l'àmbit polític el projecte *All Schools Should Be Art Schools*, integrant les arts a través de la col·laboració entre artistes, educadors i institucions culturals a totes les etapes educatives (Timișoara 2023, 2023). En la mateixa línia, a Corea del Sud, es denominen *Arts Flower Seed Schools*, a les escoles primàries que interactuen amb diferents artistes i prenen un fort compromís amb les arts i la cultura (UNESCO, 2015).

Tot i això, un dels exemples més destacats, tot i no inserir pròpiament en els centres educatius, és el *Sistema Nacional de Orquestas y Coros Juveniles e Infantiles de Venezuela*, el qual empara la pràctica col·lectiva i individual de la música, a través de les orquestres simfòniques i els cors, com a instruments d'organització social (Gobierno Bolivariano de Venezuela, 2024). De fet, aquest projecte ha inspirat projectes com *In Harmony*, al Regne Unit, que realitza un treball similar amb orquestres escolars (Arts Council England, 2024).

La participació en processos artístics, així com la creació i la cocreació artística a través de la implicació d'artistes, entitats i institucions culturals a les escoles i instituts, són elements claus de diversos projectes que es desenvolupen tant en el nostre territori, com a diferents indrets del món. Aquestes experiències artístiques, a part de vetllar per despertar l'interès per les arts als diferents alumnes, tenen un fort compromís social; buscant així, transformar el context a través de la incorporació de les arts en els espais educatius.

4.5. EL CURRÍCULUM COMPETENCIAL

Tal com mostres les diferents propostes mencionades anteriorment, les pràctiques artístiques s'introdueixen als diferents centres educatius a través de projectes diversos. Tot i això, per comprendre quina cabuda tenen dins els contextos d'ensenyament i aprenentatge dels diferents instituts cal comprendre les diferents legislacions que regulen el currículum de l'educació secundària obligatòria.

Una de les innovacions més importants de la LOE (Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació), foren les competències bàsiques com a guia de referència per planificar els processos d'ensenyament i aprenentatge a l'educació obligatòria des de totes les àrees de coneixement (Zaragozà, 2009).

Tot i les múltiples definicions que s'han atorgat a les competències en l'àmbit educatiu, Zabala i Arnau (2007) les descriuen de la següent manera:

La capacitat o habilitat (què) d'efectuar tasques o afrontar situacions diverses (per què) de forma eficaç (de quina manera) en un context determinat (on). I per fer-ho, és necessari mobilitzar actituds, habilitats i coneixements (mitjançant què) al mateix temps i de forma relacionada (com).

Així doncs, les competències conformen la integració de tres tipus de coneixements: conceptuals, procedimentals i actitudinals; i, el seu aprenentatge es demostra en situacions contextuals complexes. És a dir, fora de l'aula (Zaragozà, 2009).

Les competències s'han mantingut en el currículum de l'educació secundària obligatòria des de llavors; però, al llarg dels últims anys, les competències específiques de l'àrea de música s'han modificat.

De fet, en el Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, les competències de l'àmbit musical, es recullen dins les competències bàsiques de l'àmbit artístic, juntament amb les d'educació visual i plàstica (Vallès, Martínez, & Sarramona, 2016).

Aquest decret, incloïa 10 competències agrupades en 3 dimensions:

Dimensió percepció i escolta

- Competència 1. Utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques.

- Competència 2. Mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultura.

Dimensió expressió, interpretació i creació

- Competència 3. Interpretar música de forma individual i col·lectiva utilitzant la veu, els instruments, el cos i les eines tecnològiques.
- Competència 4. Interpretar i representar amb formes bidimensionals i tridimensionals, estàtiques i en moviment.
- Competència 5. Compondre amb elements dels llenguatges artístics utilitzant eines i tècniques pròpies de cada àmbit.
- Competència 6. Experimentar i/o improvisar amb instruments i tècniques dels llenguatges artístics.
- Competència 7. Desenvolupar projectes artístics disciplinaris o transdisciplinaris tant personals com col·lectius.

Dimensió societat i cultura

- Competència 8. Valorar amb respecte i sentit crític les produccions artístiques en els seus contextos i funcions.
- Competència 9. Gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i social.
- Competència 10. Fer ús del coneixement artístic i de les seves produccions com a mitjà de cohesió i d'acció prosocial.

Aquestes competències foren vigents en els instituts de Catalunya, fins a l'arribada de la LOMLOE o Llei Celaá (Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOMLOE)). La LOMLOE va derogar la LOMCE i va introduir importants modificacions en la LOE, llei vigent des de 2006.

A Catalunya, la seva implementació arribà el 2022 amb el Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica. Aquest nou decret, el qual segueix vigent, separa l'àmbit artístic en les diferents matèries i agrupa les diferents competències específiques de música de la següent manera:

- Competència específica 1. Analitzar produccions musicals a través de l'escolta activa, la identificació d'elements i la reflexió per entendre'n l'evolució i funcions dins la cultura.

- Competència específica 2. Expressar-se musicalment a través d'improvisacions vocals o instrumentals tenint en compte les emocions que provoquen i per desenvolupar la creativitat amb una actitud col·laborativa.
- Competència específica 3. Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.
- Competència específica 4. Crear projectes musicals a través de la veu, els instruments i el cos amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.

Així mateix, especifica un conjunt de sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, agrupats amb relació als contextos en què es pot desenvolupar el seu aprenentatge competencial. En el cas de la matèria obligatòria que es realitza al llarg de dos cursos entre 1r i 3r d'ESO són els següents:

A. Escolta i percepció musical

- Identificació auditiva, descripció i valoració de les característiques més rellevants i significatives de diversitat d'obres musicals.
- Manifestació de les normes de comportament bàsic, com el respecte i la valoració, en audicions enregistrades o en directe.
- Anàlisi auditiva dels trets estilístics de la música vocal i instrumental d'obres musicals de diferents èpoques i cultures.
- Identificació i discriminació auditiva dels paràmetres del so en diverses obres i manifestacions musicals.

B. Interpretació, improvisació i creació.

- Ús de grafies convencionals i no convencionals en la lectura i escriptura musical.
- Interpretació musical individual i col·lectiva a partir de la descodificació dels elements bàsics del llenguatge musical.
- Pràctica dels intervals, escales i acords musicals en interpretacions, improvisacions i creacions individuals i col·lectives.
- Aplicació elemental per a la interpretació: tècniques vocals, instrumentals i corporals, tècniques d'estudi i de gestió d'emocions en la preparació d'obres i la interpretació individual i col·lectiva.
- Improvisació guiada i lliure en interpretacions individuals i col·lectives.

- Ús i adaptació del llenguatge musical a través d'aplicacions tecnològiques en projectes musicals i artístics.
- Composició musical a partir de la veu, el cos, els instruments i/o les eines tecnològiques.
- Creació individual i/o col·lectiva a partir de processos que engloben diferents llenguatges artístics.

C. Contextos i cultures musicals

- Anàlisi de l'evolució de les textures musicals i les formes musicals en obres de diferents períodes històrics.
- Identificació de les característiques estilístiques i socials dels principals gèneres del repertori més rellevant del patrimoni cultural i musical.
- Recerca d'artistes i agrupacions locals, nacionals i d'arreu.
- Desenvolupament del pensament ètic i responsable en relació amb la propietat intel·lectual i cultural.
- Contextualització de les principals agrupacions musicals a partir de les famílies instrumentals i les característiques vocals.
- Desenvolupament de propostes artístiques que posin en valor les músiques tradicionals, populars i urbanes.

4.6. PARTICIPACIÓ SOCIAL I DINÀMIQUES COMUNITÀRIES EN EDUCACIÓ: TREBALLAR EN XARXA

Sovint, la comunitat educativa fa esment de les dificultats dels centres educatius per afrontar sols els reptes de la societat actual (Subirats & Albaigés, 2006). És per això, que reprement el terme col·laborar en el sentit etimològic de la mateixa paraula: laborar o treballar conjuntament (Yúdice, 2002), sorgeix un corrent educatiu que concep l'educació com un assumpte col·lectiu que cal respondre en comú. És a dir, construint espais de responsabilitat compartida, a partir del compromís mutu, per garantir el desenvolupament dels processos educatius col·lectivament (Subirats & Albaigés, 2006).

Així doncs, si entenem la xarxa com una estructura o organització formada per diferents nodes connectats entre si, podem definir les xarxes socioeducatives com:

Un model d'organització alternatiu als tradicionals organigrames jeràrquics, amb capacitat per integrar institucions i actors amb responsabilitat educativa en un pla de corresponsabilitat, units per l'interès comú, primer per compartir l'anàlisi de les necessitats i els projectes d'un territori o comunitat, i segon per coordinar l'acció socioeducativa de manera integral i coherent (Longàs, Civís, & Riera, 2008, p.306).

De fet, Civís & Longàs (2015) proposen al llarg de les seves recerques sis principis vinculats al treball socioeducatiu en xarxa:

- Proximitat: Les xarxes locals parteixen del coneixement i reconeixement del mateix entorn, impulsades per contextualitzar les seves accions en necessitats reals del territori. D'aquesta manera, tant el coneixement professional com la identitat de les persones i els agents educatius que integren les xarxes són elements claus per compondre'n els objectius.
- Transversalitat: Situar la població i les seves necessitats al centre de l'acció educativa, requereix comprendre la complexitat dels fenòmens socials i transformar-los en un interès conjunt, multidisciplinari, que ha de ser abordat transversalment. És a dir, evitant la segmentació de les respostes o la superposició d'accions en paral·lel.
- Horitzontalitat: Comprendre l'organització des de la igualtat i permeten que tots els agents puguin interaccionar en un mateix nivell jeràrquic, facilita la visió integral i l'acció conjunta respecte les necessitats, la definició d'objectius, el pla de treball, la metodologia a seguir...
- Corresponsabilitat: Els diferents actors i agents d'una xarxa tenen responsabilitats i rols diferenciats. Així doncs, el treball en xarxa ha de permetre treballar conjuntament des del reconeixement mutu i el compromís compartit, per sustentar la col·laboració dels seus membres.
- Col·laboració: La transversalitat de les necessitats i els objectius, l'horitzontalitat i la responsabilitat compartida, necessiten dinàmiques d'interacció i coordinació entre els diferents actors i agents per construir respostes globals.

- Proactivitat i projecció: Treballar amb una metodologia d'acció-reflexió que permeti avaluar el procés i els resultats, millorant la comprensió del fet socioeducatiu i permeti implementar millores en el seu funcionament.

Ballester & Muñoz (2009) reafirmen aquests principis, remarcant com a facilitadors del desenvolupament del treball en xarxa la identificació dels interessos de cada agent per a la construcció d'objectius compartits, la definició clara de les necessitats i els objectius que impulsen la xarxa i l'elaboració de les normes de funcionament i presa de decisions. Així mateix, remarquen la importància de la mediació, la comunicació, la dinàmica de grups i el treball en equip entre els diferents agents i actors.

Cal destacar que el treball per a una comunitat educativa en xarxa no pot anar deslligat del treball pel desenvolupament comunitari (Subirats & Albaigés, 2006). Així doncs, els centres educatius requereixen la col·laboració i la participació d'agents i actors de l'entorn que s'impliquin en els processos educatius i garanteixin, a través d'aquest treball conjunt i de la corresponsabilitat, no només les demandes educatives de les escoles i els instituts, sinó, també, el compromís social vinculat a la inclusió i la garantia de drets i llibertats fonamentals de la població.

5. MARC APLICAT

5.1. MARC CONTEXTUAL

5.1.1. Cassà de la Selva

Cassà de la Selva és un municipi de Girona, pertanyent a la comarca del Gironès. Està situat al peu de la cadena muntanyosa les Gavarres, en un punt estratègic al sud de la comarca del Gironès, a 14 quilòmetres de Girona i a 20 quilòmetres de municipis de la Costa Brava com Platja d'Aro. Segons les dades de l'IDESCAT (Institut d'Estadística de Catalunya), l'any 2024 Cassà tenia 10.941 habitants i una densitat de població de 242,0 habitants per quilòmetre quadrat.

Així doncs, Cassà compta amb una superfície 4.500 hectàrees, limitant així amb els municipis de Llambilles, Campllong, Sant Andreu Salou, Caldes de Malavella, Llagostera, Romanyà de la Selva, Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura.

Cassà de la Selva és un municipi conegut per la indústria surera, així com per la seva tradició musical: fet que ha comportat un teixit d'entitats molt vinculades a la cultura i a la pràctica artística.

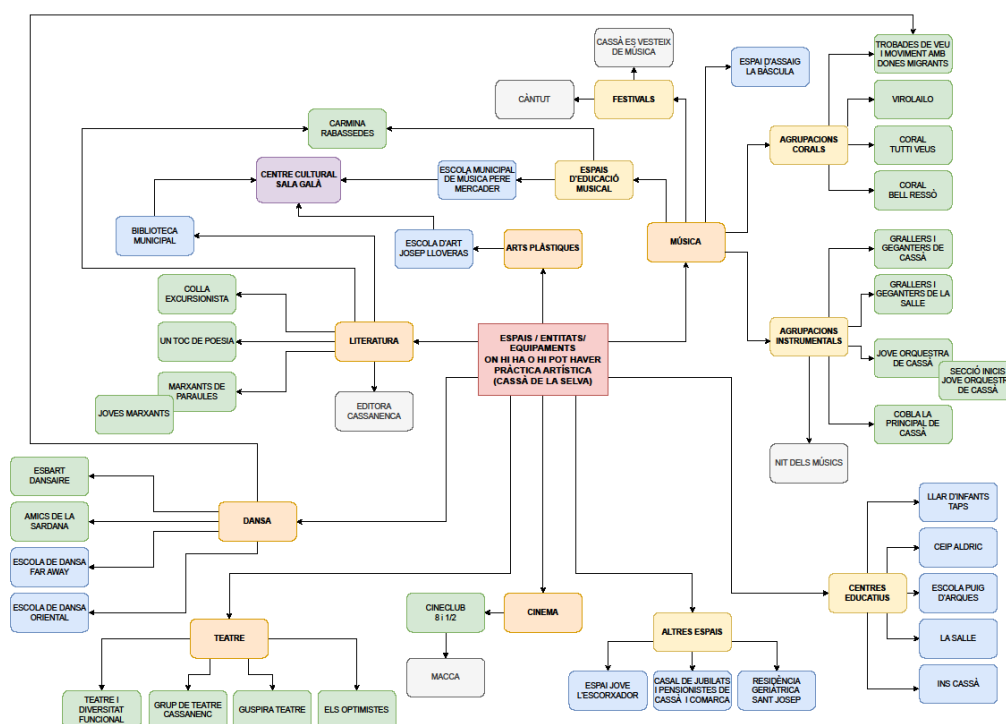
5.1.2. El teixit cultural i associatiu de Cassà de la Selva

Cassà de la Selva compta amb una oferta cultural molt variada, però a causa de la seva tradició, destaca especialment l'àmbit musical. El conjunt d'activitats relacionades amb la música abraça des de l'aprenentatge del llenguatge i la tècnica instrumental, tant de la música clàssica com de la moderna, a l'Escola Municipal de Música; fins al cant coral, en diferents estils en cada una de les quatre agrupacions corals; i les agrupacions instrumentals, de caràcter més cambrístic en el cas de les dues orquestres i de caràcter més popular en el cas de les dues colles geganteres que compten amb grallers i timbalers. A més a més, s'hi sumen cicles de concerts i festivals participatius i un espai d'assaig que impulsa la formació de nous grups al poble.

Tot i això, també hi ha una àmplia oferta cultural en altres àmbits com la dansa amb una oferta que va des de les danses tradicionals i populars, com la sardana i les danses folklòriques de l'Esbart Dansaire; a la Dansa Oriental i a una Escola de dansa que ofereix una gran diversitat d'estils: dansa clàssica, dansa contemporània, dansa moderna-jazz, dansa Lindy-hop i balls esportius.

Així mateix, el municipi també compta amb una oferta teatral impulsada per 4 companyies diferents, un conjunt d'activitats relacionades amb el cinema, una oferta literària molt relacionada amb el periodisme, la divulgació i amb el món de la poesia, que abraça des de rapsodes a grups de persones que es reuneixen per compartir poemes, i un ampli ventall d'activitats relacionades amb les arts plàstiques: dibuix i pintura, tapís, joieria, fotografia... (Solench & Sorazu, 2024).

Mapa conceptual dels espais, entitats o equipaments on hi pot haver pràctica artística a Cassà de la Selva:



Malgrat que l'oferta cultural és àmplia i diversa, i la majoria d'entitats tenen una actitud oberta a tothom qui tingui interès a participar-hi; segons l'estudi realitzat per Solench & Sorazu (2024) una de les majors dificultats amb què es troben les entitats, i que manifesten recurrentment, és la falta de persones que es vulguin implicar activament en les activitats que s'ofereixen. Així doncs, la major preocupació de la majoria d'aquests espais és poder assegurar la seva continuïtat.

Cal recordar, que el teixit associatiu artístic i cultural implica tasques de voluntariat que requereixen, especialment, temps de les persones participants. Així doncs, tot i que el desinterès o, tal com s'apunta a la investigació realitzada per Solench & Sorazu (2024), el desconeixement són alguns dels motius que impedeixen que les entitats culturals siguin

una representació de la globalitat de la població; sovint les limitacions econòmiques, socials i culturals són les que impedeixen poder realitzar aquestes tasques de voluntariat, ja que les persones interessades prioritzen tenir les necessitats vitals cobertes a la cultura.

És per això, que les entitats culturals de Cassà de la Selva, necessiten no només suport econòmic sinó també recursos materials i humans per desenvolupar pràctiques que reestructurin i resimbolitzin els espais artístics municipals.

Per tant, és necessari que l'administració municipal no es desvinculi d'aquesta responsabilitat: els agents polítics i locals han d'assumir el compromís social vinculat a aquestes pràctiques i seguir treballant en polítiques culturals, socials i educatives que apostin per l'accés equitatiu a les pràctiques artístiques, el foment de la participació d'aquells col·lectius que no s'hi troben representats i la reestructuració i resignificació dels espais i equipaments públics, per tal de garantir que els habitants del municipi es puguin comprometre en activitats artístiques de voluntariat, resignificant així el sentiment de pertinença de la població cap a aquests espais (Solench & Sorazu, 2024).

5.1.3. INS Cassà de la Selva

L'INS Cassà de la Selva és un centre d'educació secundària de titularitat pública dependent del Departament d'Educació de la Generalitat, situat a la urbanització Mas Prats de Cassà de la Selva. El centre funciona des de l'any 1988, i actualment imparteix els quatre cursos d'Educació Secundària Obligatòria (ESO) i els dos cursos de Batxillerat de les modalitats de Ciències i Tecnologia i Humanitats i Ciències Socials.

El centre, rep alumnes dels diferents municipis adscrits: Cassà de la Selva, sant Andreu Salou, Llambilles, Campllong i Riudellots de la Selva; els quals provenen majoritàriament del CEIP Puig d'Arques, el CEIP Aldric i el CEIP Riudellots, en el cas d'ESO; i de La Salle Cassà, en el cas de Batxillerat.

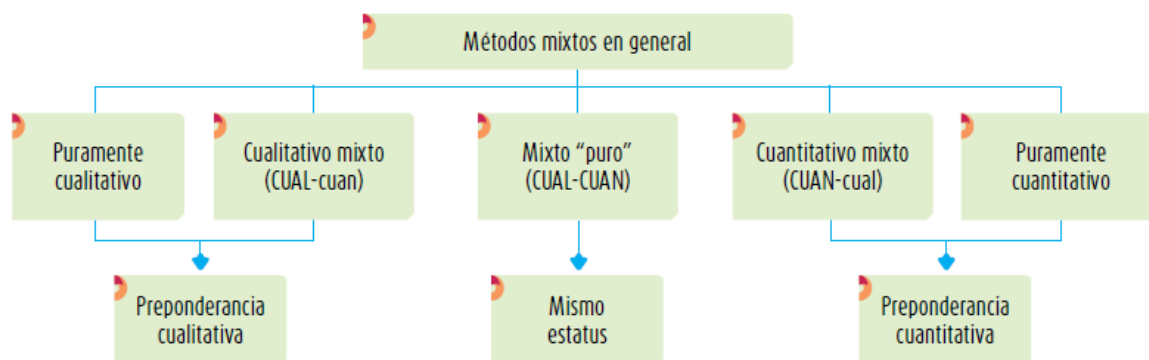
Així doncs, el curs 2024-205 el centre compta amb un total de 508 alumnes d'ESO distribuïts en cinc línies a cada curs, en excepció de 3r d'ESO que compta amb sis línies; i 173 alumnes de batxillerat, distribuïts en tres línies en funció de la modalitat.

Cal destacar, que en la distribució d'hores, el centre dona una especial importància a les matèries instrumentals (català, castellà i matemàtiques) i a l'anglès com a llengua estrangera. Així doncs, la matèria de música compta amb 2 hores setmanals al llarg de 1r i 2n d'ESO, i amb 3 hores setmanals a l'assignatura optativa de 4t d'ESO.

5.2. METODOLOGIA

5.2.1. Enfocament teòric de la investigació

Aquesta investigació s'emmarca dins de la recerca mixta, la qual integra tant mètodes qualitius com quantitius per obtenir una riquesa de dades significativa. Per tant, es recullen i s'analitzen dades quantitatives i qualitatives i la interpretació que se'n fa és del conjunt de tota la informació (Hernández, Fernández, & Baptista, 2014).



Segons la classificació proposada per Hernández, Fernández & Baptista (2014), la present investigació s'emmarca dintre del mètode *qualitatiu mixt (CUAL-cuan)*, ja que tot i recollir dades amb mètodes qualitius i quantitius simultàniament, l'anàlisi qualitativa té una major importància en la investigació. De fet, els mètodes quantitius han permès obtenir dades d'un nombre gran de participants per complementar la informació recollida amb els mètodes qualitius.

Els mètodes mixts es fan servir a causa de la gran complexitat que presenta la comprensió dels fenòmens. Així doncs, aquesta metodologia mixta ha possibilitat alguns avantatges per a la present investigació (Hernández, Fernández, & Baptista, Metodología de la investigación., 2014):

- 1- Aconseguir una perspectiva més àmplia i profunda del fenomen.
- 2- Produir dades més variades.
- 3- Permetre una millor exploració i explotació de les dades.
- 4- Riquesa de mostres.

5.2.2. Estudi de cas

Com apunta Yin (2003) l'estudi de casos s'ha fet servir en moltes situacions per a la construcció de coneixement sobre “fenòmens individuals, de grup, organitzacionals, socials, polítics i relacionals” (p.1). És per això que les diferents ciències socials l'han fet servir com a estratègia de recerca comuna: psicologia, sociologia, ciències polítiques, treball social, negocis o planificació comunitària per exemple.

Aquesta investigació consta d'un estudi de cas que segons Goetz i LeCompte “és adequat per a una anàlisi intensiva i profunda d'un o pocs exemples de certs fenòmens”. (1988, p.69). Ballester (2001) considera l'estudi de cas com a una de les tipologies dintre de la investigació etnogràfica.

Bogdan i Biklen citats per Ballester (2001) fan una diferenciació entre els estudis de casos realitzats segons el seu propòsit i la seva configuració. Per una banda, es troben els estudis de casos que comprenen l'anàlisi d'un sol cas, dels quals aquests autors fan la següent classificació: els que s'ocupen de l'evolució d'unes certes institucions (estudis de casos històric-organitzatius); els que es recolzen en l'observació participant com a tècnica fonamental de recollida de dades sobre un lloc concret d'una organització, un grup específic de persones o alguna activitat escolar (estudis de casos observacionals); els que busquen, a través d'extenses entrevistes amb una persona, una narració en primera persona que enllaça els esdeveniments del seu passat, present i futur (biografies); aquells que, sent similars en la seva concepció als estudis organitzatius, se centren en avaluació de programes educatius de barri o de programes comunitaris (estudis de la comunitat); uns que estudien un esdeveniment concret des del punt de vista de tots els que hi han participat (estudis situacionals); i els que s'ocupen de petites unitats o activitats específiques dins d'una organització, com una classe o les sessions d'avaluació (microetnografies).

Per altra banda, es troben els estudis de casos que impliquen diversos individus simultàniament o successivament comparats (mètode de la comparació constant).

En el cas de la metodologia que s'ha dut a terme en aquesta investigació, partint de la classificació proposada per Bogdan i Biklen, es podria emmarcar un estudi de la comunitat, pel fet que s'ha centrat en l'estudi de la situació de les pràctiques artístiques als dos municipis.

Eisner i Ibernon, citats per Serra (2017), apunten el següent els mètodes emprats per a la recollida de dades més usats en els estudis de cas:

Pot considerar-se una metodologia d'investigació que inclou i engloba diversos mètodes per estudiar en profunditat determinats casos: l'observació directa i les entrevistes són tècniques de recollida d'informació bàsica a partir de les que es basa l'estudi de cas, tot i que es proposa combinar-les amb altres fonts d'informació com les fonts documentals així com qüestionaris per abordar el tema el més àmpliament possible (p.227).

Tot i no haver fet servir l'observació directa com a eina de recollida de dades, el que no es pot ignorar és que formo part activa de la vida cultural i artística del municipi com a participant, docent, director i espectador de diverses de les entitats i equipaments culturals de Cassà de la Selva, i vaig ser alumne de l'INS Cassà de la Selva. Fet que facilita la comprensió dels objectes de la investigació i permet establir connexions amb els coneixements personals, les vivències viscudes i les diferents persones de l'entorn cultural i artístic del municipi.

5.3. FASES DE LA INVESTIGACIÓ

Aquest treball d'investigació s'ha organitzat en 4 fases diferenciades. A la primera fase s'ha fet una revisió teòrica dels diferents conceptes d'estudi sobre la pràctica artística per fonamentar la investigació i orientar la seva aplicació. A la segona fase s'ha portat a terme una revisió documental i l'anàlisi de les dades obtingudes amb les eines d'investigació emprades en el projecte *L'accés a la pràctica artística: un repte local*. (Solench & Sorazu, 2024). A la tercera fase s'han comparat i encreuat les diferents dades per redactar un informe sobre les oportunitats i les necessitats detectades per a la implementació de projectes que vinculin les entitats artístiques locals amb els centres d'educació secundària obligatòria. A la quarta i última fase s'han extret les conclusions de la investigació, plantejant límits i possibles perspectives.

Fases	Accions	Model/tècniques
1	Marc teòric	<ul style="list-style-type: none"> - Anàlisi bibliogràfica - Aproximació teòrica als conceptes relacionats amb l'accés a la pràctica artística, els projectes col·laboratius i el currículum de l'educació secundària obligatòria.
2	Revisió documental i anàlisi de dades	<ul style="list-style-type: none"> - Anàlisi documental - Revisió de les entrevistes semiestructurades i els qüestionaris realitzades en el projecte <i>L'accés a la pràctica artística: un repte local</i> (Solench & Sorazu, 2024). - Revisió del centre d'implementació (Mostra).
3	Redacció de l'informe	<ul style="list-style-type: none"> - Anàlisi, comparació i encreuament de les diferents dades obtingudes. - Redacció de l'informe.
4	Conclusions, límits i perspectives	<ul style="list-style-type: none"> - Redacció de conclusions, límits i perspectives de la investigació.

5.4. MOSTRA

El disseny d'aquest projecte es contextualitzarà a l'Institut públic de Cassà de la Selva: INS Cassà de la Selva. Tot i això, s'empraran dades recollides de les diferents mostres del projecte *L'accés a la pràctica artística: un repte local* (Solench & Sorazu, 2024). A continuació es justifiquen els criteris mostrals, pels quals s'han seleccionat aquestes persones com a fonts d'informació:

5.4.1. INS Cassà de la Selva

Davant la presència de dos centres educatius d'educació secundària obligatòria a Cassà de la Selva, es contextualitza el projecte educatiu a l'INS Cassà de la Selva, pel seu caràcter públic.

Tot i això, al llarg del disseny es procurarà que pugui ser extrapolable i aplicable en altres centres, com a la Salle Cassà: un institut-escola concertat.

5.4.2. Entitats

Durant el procés de revisió documental es va trobar una gran falta de documentació respecte a la pràctica artística de Cassà de la Selva. És per això que es va decidir entrevistar a les persones encarregades o representants de les diferents entitats culturals que participessin d'aquesta oferta de pràctica artística.

Les entitats culturals s'escolliren a partir dels següents criteris orientatius:

- Que formin part del territori investigat.
- Que es dediquin a l'àmbit cultural.
- Que ofereixin pràctiques artístiques per als habitants del poble.
- Amb qui s'hagi pogut contactar i hagi volgut participar sense cap problema.

Així doncs, les entitats que participaren en la mostra foren les següents:

CASSÀ DE LA SELVA	
Escola Municipal de Música Pere Mercader	Escola de música municipal gestionada per una licitació de serveis.
Escola de Dansa Ballem Far Away	Escola de dansa privada.
Escola d'Art Josep Lloveras	Escola d'art municipal en la qual s'imparteixen cursos de dibuix i pintura, tapís, joieria, còmics, disseny...
Guspira Teatre	Companyia de teatre amateur.
Violailo	Grup de persones que es troben per cantar les cançons que els agraden.
Tutti Veus	Cor amateur.
Cineclub 8 i ½	Grup de cinèfils que es dediquen a la difusió i la promoció del cinema, a través de projeccions i de projectes com la MACCA (Mostra d'Animació i Curtmetratges de Cassà).
Editora Cassanenca	Mitjà de comunicació del poble que s'ocupa del Llumiguia (revista mensual) i CassàDigital (diari-web).

Colla Gegantera i Grallers de Cassà	Grup de persones que s'organitzen per portar els gegants i acompanyar-los amb música de gralles i timbals.
Marxants de Paraules	Grup de rapsodes de poesia.
Joves Marxants de Paraules	Grup d'adolescents que es troben per compartir i recitar poesies.
Un Toc de Poesia	Grup de persones que es troben per compartir poemes.
Escenaris especials: Teatre i diversitat funcional	Grup de Teatre de la Fundació Ramon Noguera per a persones amb diversitat funcional.
Jove Orquestra de Cassà	Orquestra formada per joves de Cassà i rodalia.
Secció Inicis de la Jove Orquestra de Cassà	Orquestra formada pels infants que acaben de començar a tocar un instrument.
Amics de la Sardana	Colla sardanística que aprenen a ballar sardanes i concursen a diferents competicions.
Esbart Dansaire	Grup de persones que aprèn i balla els balls tradicionals.
Última Vèrtebra: Trobades de moviment i veu amb dones migrants	Grup de dones migrants que es troben per treballar el moviment i el cant conjuntament.
Càntut	Projecte de recuperació i difusió de les cançons de tradició oral que compta amb un Festival realitzat a Cassà i un projecte a les diferents escoles del poble.
La Bàscula	Espai d'assaig pels grups de música cassanencs.
L'Escorxador	Espai jove on es realitzen diversos projectes artístics.
Escola de Dansa Oriental	Escola privada de dansa oriental.
Coral Bell Ressò	Cor de veus mixtes.
Grup de Teatre Cassanenc	Companyia de teatre amateur.

Colla Geganterera del Puig d'Arques	Grup de persones que porta el gegant de l'escola pública Puig d'Arques.
Els Optimistes	Companyia de teatre formada per persones de la tercera edat.
Cassà es vesteix de música	Festival d'actuacions musicals que s'organitza el llarg del dimarts de la Festa Major, amb actuacions de diferents músics voluntaris cassanencs.
Solfejant	Cicle de concerts organitzat a l'estiu.
Colla Geganterera i Grallers de la Salle	Grup de persones que porten els gegants de l'escola concertada la Salle i l'acompanyem amb música de gralles i timbals.

5.4.3. Alumnat 4t d'ESO

Així mateix, es va veure la necessitat de complementar l'estudi amb informació sobre l'interès dels habitants del poble respecte a les pràctiques artístiques i les possibles motivacions que obririen futures vies d'acció i treball en l'àmbit artístic i cultural.

Així doncs, en veure la impossibilitat de passar un qüestionari a la població sencera, es va elaborar un qüestionari dirigit a alumnes de 4t d'ESO que va ser enviat a tots els centres d'educació secundària del municipi.

S'envià als alumnes de 4t d'ESO per diverses raons. Per una banda, perquè l'educació obligatòria és una mostra que reflecteix la diversitat de la població; i, per altra banda, es considerà que els alumnes de 4t d'ESO tenen prou maduresa per comprendre les preguntes del qüestionari i contestar-les amb seriositat.

En un principi també es va valorar l'opció que fos enviat a tot l'alumnat de secundària per obtenir més respostes; però que la mostra fos més concreta ha permès demanar als centres educatius utilitzar l'horari lectiu per omplir l'enquesta.

Centres d'educació secundària de Cassà de la Selva	
Institut de Cassà de la Selva	És l'institut públic dels municipis de Cassà de la Selva, Sant Andreu Salou, Llambilles, Campllong i Riudellots de la Selva. Segons el seu projecte educatiu, els seus valors són: ensenyar, aprendre i educar; la diversitat; els valors les llengües; la tutoria; la participació amb l'entorn; l'avaluació; i les activitats i serveis.
La Salle Cassà	És un centre educatiu concertat fundat pels Germans de les Escoles Cristianes de La Salle en el que es pot cursar des de 13 a 4t d'ESO. Segons el seu projecte educatiu els seus valors són: l'atenció personalitzada, un estil pedagògic innovador, l'educació en valors i la tecnologia i emprenedoria.

5.5. EINES D'INVESTIGACIÓ

Així doncs, la investigació, parteix de diferents fonts d'informació, obtingudes a través de tècniques adaptades en funció de la informació a la qual s'accedeix.

5.5.1. Qüestionaris

El qüestionari, "és l'eina que permet al científic social plantejar un conjunt de preguntes per a recollir informació estructurada sobre una mostra de persones" (Fàbregues, Meneses, Rodríguez-Gómez, & Paré, 2016).

En aquesta investigació, els qüestionaris justifiquen la necessitat de vincular els espais artístics amb els centres d'educació secundària obligatòria, ja que recullen informació sobre l'interès per les pràctiques artístiques, el coneixement sobre les pràctiques locals i les vivències de l'alumnat de secundària.

5.5.2. Entrevistes semiestructurades

"L'entrevista qualitativa permet la recopilació d'informació detallada en vista que la persona que informa comparteix oralment amb l'investigador això concernent a un tema específic o succés esdevingut en la seva vida." (Vargas, 2012).

L'entrevista s'empra amb el propòsit d'aconseguir la quantitat més gran d'informació rellevant i vàlida possible. En tractar-se d'una interacció humana entre l'entrevistat i l'entrevistador demana un exercici d'empatia perquè la comunicació sigui fluida i significativa (Ballester, Bases metodològiques de la investigación educativa, 2001).

Així doncs, en aquesta investigació es pren part de les respostes recopilades al llarg de les entrevistes semiestructurades del projecte *L'accés a la pràctica artística: un repte local* (Solench & Sorazu, 2024), per comprendre l'activitat de cada entitat, les necessitats dels seus membres i la possibilitat de vinculació amb els centres educatius.

5.5.3. Recerca documental

Així mateix, es realitza una recerca documental per comprendre el currículum que determina la legislació educativa, així com l'estructura organitzativa de l'INS Cassà de la Selva i les característiques de la matèria de música en aquest centre.

Tal com proposa Quintana (2006, p.66), s'ha seguit el següent procediment:

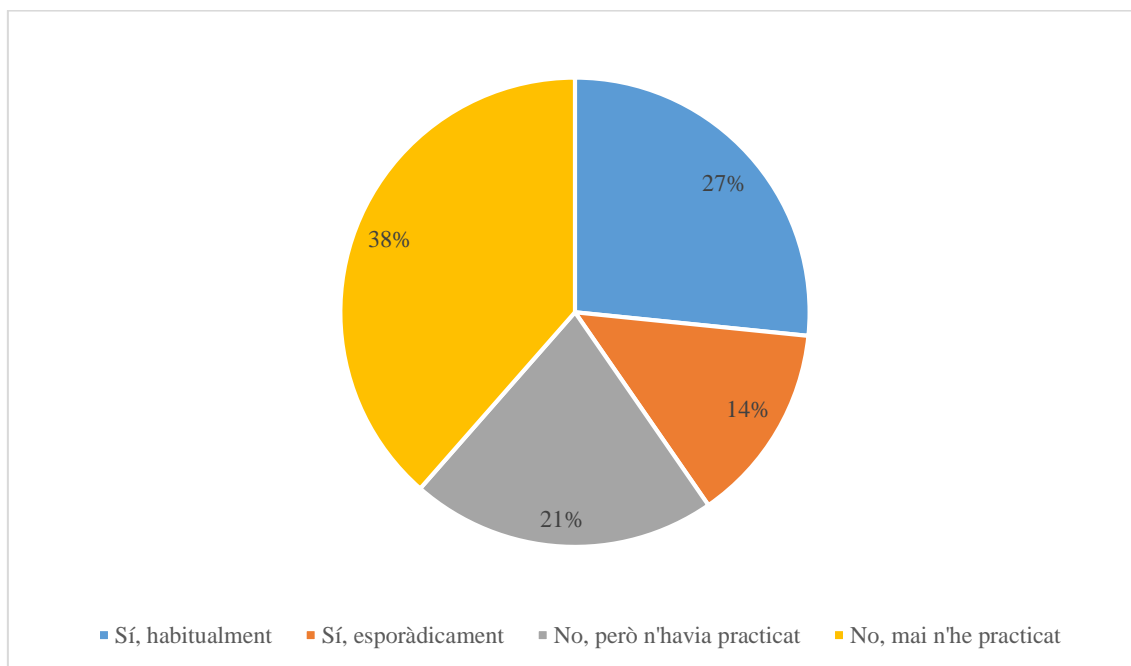
1. Rastrear i inventariar els documents existents i disponibles i classificar-los.
2. Seleccionar-los en funció de la pertinència pel propòsit de la investigació
3. Llegir en profunditat els documents seleccionats i extreure'n els elements més rellevants.
4. Llegir de forma creuada la informació estreta dels documents seleccionats i comparar-la, per tal de desenvolupar una síntesi per la seva comprensió total del fenomen.

5.6. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DE LES DADES

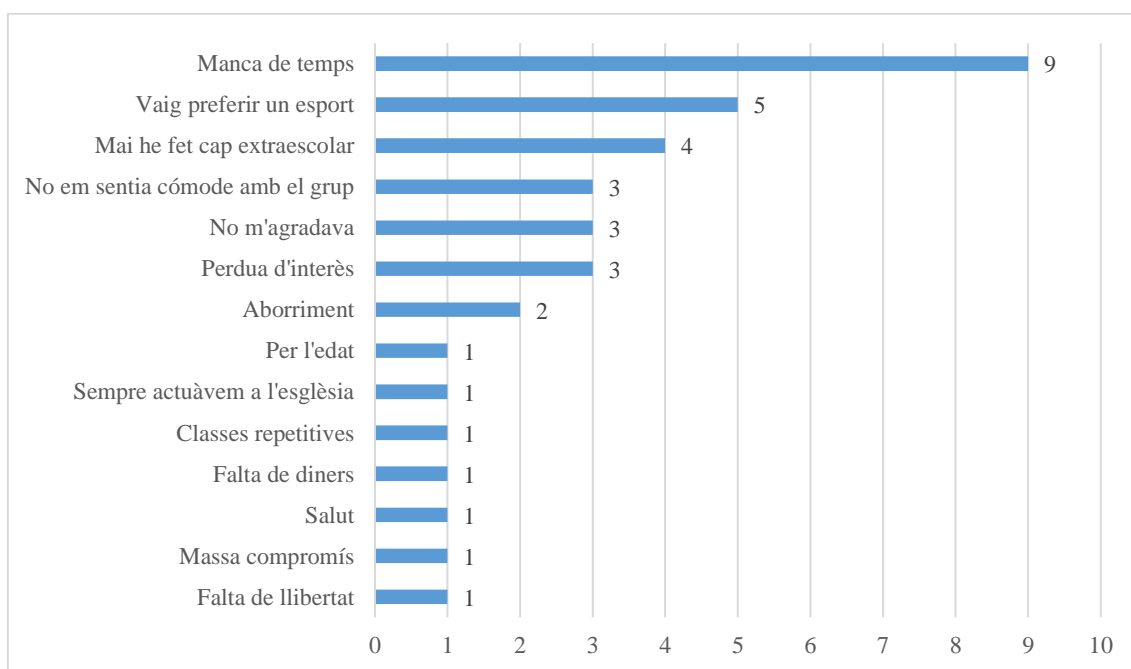
A continuació, s'exposaran les dades obtingudes més rellevants i s'interrelacionaran per comprendre l'estat de la qüestió, les oportunitats, les necessitats i les condicions necessàries per a desenvolupar projectes que garanteixin l'accés i la participació en les pràctiques artístiques a través de la vinculació dels centres educatius amb les entitats, els equipaments i els espais culturals municipals.

Ateses les dades obtingudes a través dels qüestionaris realitzats a 56 alumnes de 4t d'ESO de l'Institut de Cassà de la Selva i a 53 alumnes de 4t d'ESO de la Salle Cassà, representant així un 61,9% de la mostra, en el projecte *L'accés a la pràctica artística: un repte local* (Solench & Sorazu, 2024), un 38% de la mostra afirmava no haver participat mai en cap pràctica artística. Així doncs, per altra banda, un 21% confirmava haver abandonat aquestes pràctiques per manca de temps, la preferència d'extraescolars o la manca de motivació cap a aquestes activitats, entre d'altres:

Participació en pràctiques artístiques a Cassà de la Selva

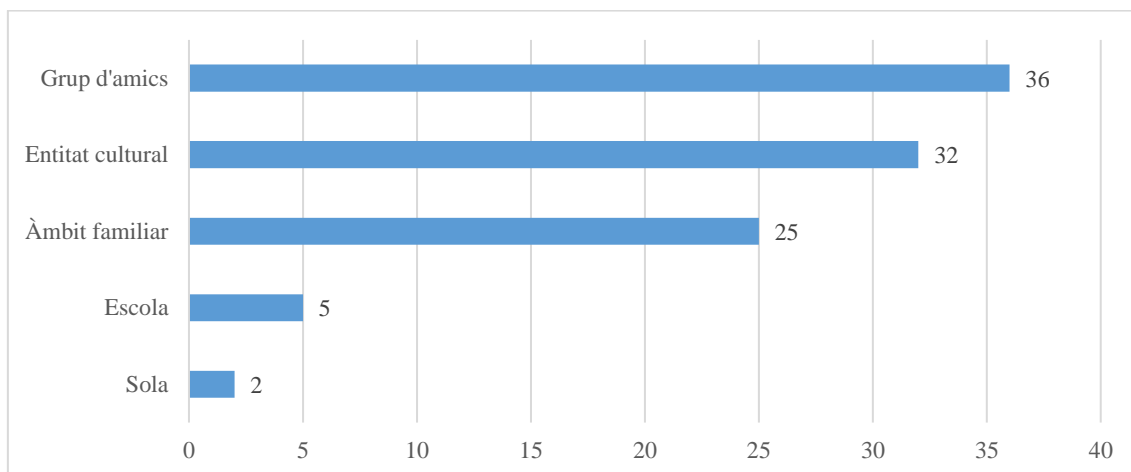


Motius de l'abandonament de les pràctiques artístiques de Cassà de la Selva



Així doncs, més de la meitat de la mostra, un 59%, afirmava no realitzar cap pràctica artística. De fet, entenent l'escola, així com l'institut, com les institucions bàsiques de socialització i garantia de participació i accés a la cultura i la pràctica artística (Carbó, 2012), cal destacar que tan sols 5 persones afirmen haver tingut experiències artístiques en l'àmbit escolar:

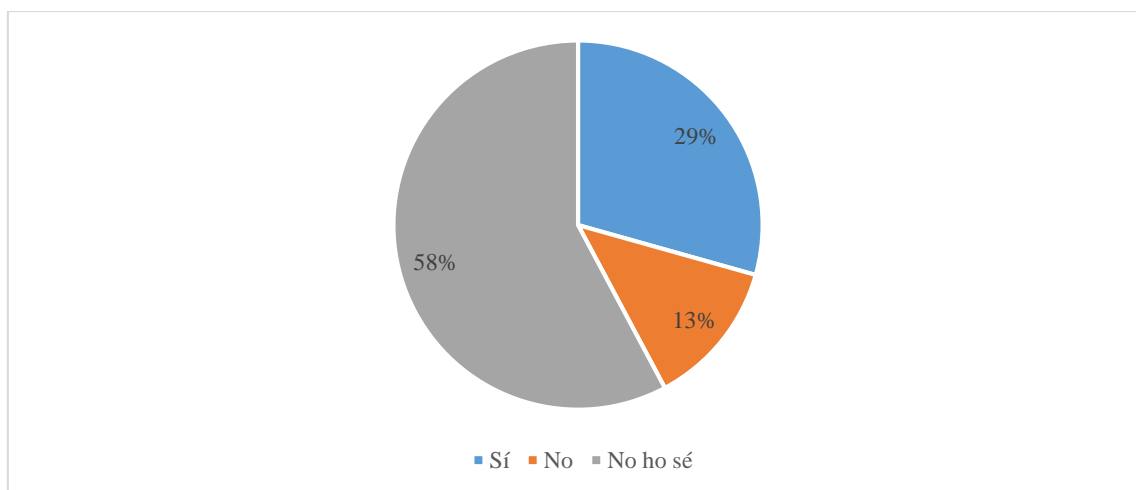
Entorn de participació en pràctiques artístiques a Cassà de la Selva



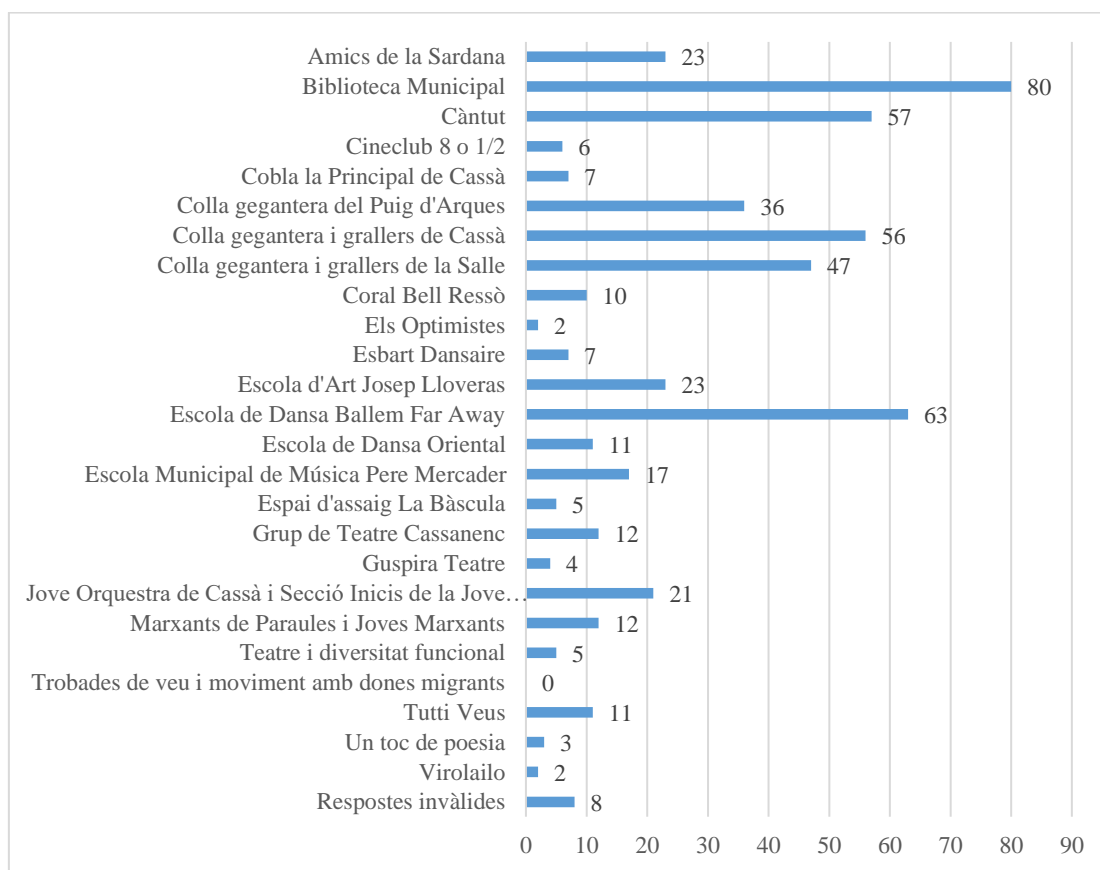
Si bé és cert, que en els resultats obtinguts s'afirma una falta d'interès o un rebuig per aquestes activitats, aquests motius no superen el 30% de la mostra. A més a més, cal apuntar que el desconeixement de les activitats artístiques i les entitats culturals pot ser un dels motius de la falta d'interès.

Tan sols un 29% de la mostra té coneixements d'on realitzar les activitats artístiques per les quals té motivacions; i, en molts casos, desconeix les entitats, equipaments i espais on es poden realitzar pràctiques artístiques a Cassà de la Selva:

Coneixement sobre on realitzar les activitats artístiques per les quals té motivació la mostra de Cassà de la Selva



Coneixement de les entitats que ofereixen pràctica artística a Cassà de la Selva



Tot i això, cal destacar que probablement, les entitats culturals no disposen o no coneixen els canals adequats per apropar-se als joves. El problema rau, en molts casos, en l'estat de voluntariat del teixit associatiu municipal. Així doncs, la manca de temps per a la promoció i la confiança en mètodes de promoció propis dels municipis: basats en el boca-orella o en les activitats realitzades al poble, són alguns dels principals motius que impedeixen que les entitats es puguin apropar als joves.

Per tant, per garantir l'accés i la participació en les pràctiques artístiques i en el teixit cultural és necessari: incorporar experiències artístiques a les aules dels centres educatius i donar a conèixer les possibilitats que ofereix el teixit cultural municipal.

Així doncs, per analitzar i comprendre les possibles oportunitats, s'ha elaborat una taula que relaciona els objectius i les activitats expressades per les entitats al llarg de les entrevistes semiestructurades del projecte *L'accés a la pràctica artística: un repte local* (Solench & Sorazu, 2024), amb les diferents competències del currículum que reflecteix el Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica:

ENTITAT	OBJECTIU	COMPETÈNCIES
Escola Municipal de Música Pere Mercader	Formar musicalment a través de la pràctica instrumental, la música conjunta i la formació en la lectoescriptura musical.	<p>C.E.1. Música: Analitzar produccions musicals a través de l'escolta activa, la identificació d'elements i la reflexió per entendre'n l'evolució i funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.2. Música: Expressar-se musicalment a través d'improvisacions vocals o instrumentals tenint en compte les emocions que provoquen i per desenvolupar la creativitat amb una actitud col·laborativa.</p> <p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p>
Escola de Dansa Ballem Far Away	Formar en diferents estils de dansa.	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Arts Escèniques i Dansa: Crear projectes escènics i de moviment a través de la veu, el cos, els objectes i l'espai escènic amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p> <p>C.E.3. Educació Física: Utilitzar els recursos expressius com a mitjà de relació, comunicació i integració social per a l'autoconeixement.</p> <p>C.E.5. Educació Física: Adquirir actituds, valors i habilitats socials en la pràctica d'activitat física i esportiva per a la millora de la convivència i la cohesió social.</p>
Escola d'Art Josep Lloveras	Formar i realitzar tallers en dibuix, pintura, tapís,	<p>C.E.2. Educació Plàstica, Visual i Audiovisual: Analitzar produccions artístiques, pròpies i alienes, argumentant opinions amb respecte i sentit crític, per construir una cultura</p>

	joieria, fotografia...	<p>artística àmplia, gaudir i generar nous coneixements.</p> <p>C.E.3. Educació Plàstica, Visual i Audiovisual: Representar idees, formes i emocions, utilitzant els llenguatges, les tècniques i els mitjans propis de l'àmbit, a través de processos analítics i creatius, per desenvolupar la imaginació, la comunicació i l'autoconfiança.</p> <p>C.E.4. Educació Plàstica, Visual i Audiovisual: Connectar idees i coneixements, aplicant-los, donant nous sentits, en projectes artístics de contextos diversos per fomentar una mirada creativa multidimensional.</p>
Guspira Teatre	Realitzar produccions teatrals.	<p>C.E.1. Arts Escèniques i Dansa: Analitzar produccions d'arts escèniques i dansa a través de la identificació d'elements i la reflexió per entendre'n l'evolució i les funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Expressar-se a través d'improvisacions escèniques i de moviment tenint en compte les emocions que provoquen per desenvolupar la creativitat amb una actitud col·laborativa.</p> <p>C.E.3. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Arts Escèniques i Dansa: Crear projectes escènics i de moviment a través de la veu, el cos, els objectes i l'espai escènic amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
Virolailo	Trobar-se per cantar diferents cançons i gaudir.	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p>

Tutti Veus	Realitzar espectacles musicals a través de la interpretació coral de diferents cançons.	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Música: Crear projectes musicals a través de la veu, els instruments i el cos amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p> <p>C.E.4. Arts Escèniques i Dansa: Crear projectes escènics i de moviment a través de la veu, el cos, els objectes i l'espai escènic amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
Cineclub 8 i ½	Realitzar sessions de cine i organitzar activitats en les quals la gent pot participar com a actors i directors.	<p>C.E.1. Educació Plàstica, Visual i Audiovisual: Descobrir les manifestacions artístiques contemporànies i del patrimoni cultural, interessant-se per la realitat patrimonial com a part de la pròpia cultura, per reconèixer-les com a testimoni del pensament i com a font d'aprenentatge, prenent consciència de la necessitat de conservar-les.</p> <p>C.E.2. Educació Plàstica, Visual i Audiovisual: Analitzar produccions artístiques, pròpies i alienes, argumentant opinions amb respecte i sentit crític, per construir una cultura artística àmplia, gaudir i generar nous coneixements.</p> <p>C.E.3. Educació Plàstica, Visual i Audiovisual: Representar idees, formes i emocions, utilitzant els llenguatges, les tècniques i els mitjans propis de l'àmbit, a través de processos analítics i creatius, per desenvolupar la imaginació, la comunicació i l'autoconfiança.</p>
Editora Cassanenca	Redactar la revista Llumiguia i el diari digital: Cassà Digital.	C.E.2. Llengua Catalana i Literatura: Comprendre i interpretar textos orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, la seva forma i el seu

	<p>Així com fer edicions de llibres sobre la història municipal.</p>	<p>contingut, per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar les possibilitats de gaudi i lleure.</p> <p>C.E.3. Llengua Catalana i Literatura: Produir textos orals i multimodals amb coherència, claredat i registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius i participar en interaccions orals variades, amb autonomia, per expressar idees, sentiments i conceptes, construir coneixement i establir vincles personals.</p> <p>C.E.5. Llengua Catalana i Literatura: Produir textos escrits i multimodals amb adequació, coherència, cohesió, aplicant estratègies elementals de planificació, redacció, revisió, correcció i edició, amb regulació dels iguals i autoregulació progressivament autònoma i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.</p> <p>C.E.6. Llengua Catalana i Literatura: Cercar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts de manera progressivament autònoma, avaluant-ne la fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement, per comunicar-la, adoptant un punt de vista crític, personal i respectuós amb la propietat intel·lectual.</p> <p>C.E.9. Llengua Catalana i Literatura: Mobilitzar el coneixement sobre l'estructura de la llengua i els seus usos i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per desenvolupar la consciència lingüística, augmentar el repertori comunicatiu i millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de recepció crítica.</p>
--	--	---

<p>Colla Gegantera i Grallers de Cassà</p>	<p>Fomentar la cultura popular local dels gegants a través de la colla gegantera i el conjunt de grallers i timbalers.</p>	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.1. Arts Escèniques i Dansa: Analitzar produccions d'arts escèniques i dansa a través de la identificació d'elements i la reflexió per entendre'n l'evolució i les funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.3. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p>
<p>Marxants de Paraules</p>	<p>Trobades de rapsodes que comparteixen i reciten poesia.</p>	<p>C.E.2. Llengua Catalana i Literatura: Comprendre i interpretar textos orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, la seva forma i el seu contingut, per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar les possibilitats de gaudi i lleure.</p> <p>C.E.3. Llengua Catalana i Literatura: Produir textos orals i multimodals amb coherència, claredat i registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius i participar en interaccions orals variades, amb autonomia, per expressar idees, sentiments i conceptes, construir coneixement i establir vincles personals.</p> <p>C.E.4. Llengua Catalana i Literatura: Comprendre, interpretar i analitzar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals reconeixent-ne el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant-ne la intenció de l'emissor, reflexionant-ne sobre el contingut i la forma i avaluar-ne la qualitat i fiabilitat, per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.</p> <p>C.E.5. Llengua Catalana i Literatura: Produir textos escrits i multimodals amb adequació, coherència, cohesió, aplicant estratègies</p>

		<p>elementals de planificació, redacció, revisió, correcció i edició, amb regulació dels iguals i autoregulació progressivament autònoma i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.</p> <p>C.E.7. Llengua Catalana i Literatura: Seleccionar i llegir de manera autònoma obres diverses com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament pel que fa a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències de lectura, per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.</p> <p>C.E.8. Llengua Catalana i Literatura: Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris del patrimoni propi i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que permetin conformar un mapa cultural, eixamplar les possibilitats de gaudir de la literatura i crear textos d'intenció literària.</p>
<p>Joves Marxants de Paraules</p>	<p>Conèixer poesies, aprendre a escriure'n i recitar-ne i organitzar recitals de poesia.</p>	<p>C.E.2. Llengua Catalana i Literatura: Comprendre i interpretar textos orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, la seva forma i el seu contingut, per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar les possibilitats de gaudi i lleure.</p> <p>C.E.3. Llengua Catalana i Literatura: Produir textos orals i multimodals amb coherència, claredat i registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius i participar en interaccions orals variades, amb autonomia, per expressar idees,</p>

	<p>sentiments i conceptes, construir coneixement i establir vincles personals.</p> <p>C.E.4. Llengua Catalana i Literatura: Comprendre, interpretar i analitzar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals reconeixent-ne el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant-ne la intenció de l'emissor, reflexionant-ne sobre el contingut i la forma i avaluar-ne la qualitat i fiabilitat, per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.</p> <p>C.E.5. Llengua Catalana i Literatura: Produir textos escrits i multimodals amb adequació, coherència, cohesió, aplicant estratègies elementals de planificació, redacció, revisió, correcció i edició, amb regulació dels iguals i autoregulació progressivament autònoma i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.</p> <p>C.E.7. Llengua Catalana i Literatura: Seleccionar i llegir de manera autònoma obres diverses com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament pel que fa a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències de lectura, per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.</p> <p>C.E.8. Llengua Catalana i Literatura: Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris del patrimoni propi i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que permetin conformar un mapa cultural, eixamplar les possibilitats de gaudir de la literatura i crear textos d'intenció literària.</p>
--	--

		<p>C.E.4. Arts Escèniques i Dansa: Crear projectes escènics i de moviment a través de la veu, el cos, els objectes i l'espai escènic amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
<p>Un Toc de Poesia</p>	<p>Compartir poemes i parlar de poesia fent el vermut.</p>	<p>C.E.2. Llengua Catalana i Literatura: Comprendre i interpretar textos orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, la seva forma i el seu contingut, per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar les possibilitats de gaudi i lleure.</p> <p>C.E.4. Llengua Catalana i Literatura: Comprendre, interpretar i analitzar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals reconeixent-ne el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant-ne la intenció de l'emissor, reflexionant-ne sobre el contingut i la forma i avaluar-ne la qualitat i fiabilitat, per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.</p> <p>C.E.7. Llengua Catalana i Literatura: Seleccionar i llegir de manera autònoma obres diverses com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament pel que fa a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències de lectura, per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.</p> <p>C.E.8. Llengua Catalana i Literatura: Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris del patrimoni propi i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que permetin conformar un mapa cultural, eixamplar les possibilitats de</p>

		gaudir de la literatura i crear textos d'intenció literària.
Escenaris especials: Teatre i diversitat funcional	Fer teatre amb col·lectius diversos que estan al marge de la societat.	<p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Expressar-se a través d'improvisacions escèniques i de moviment tenint en compte les emocions que provoquen per desenvolupar la creativitat amb una actitud col·laborativa.</p> <p>C.E.3. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Arts Escèniques i Dansa: Crear projectes escènics i de moviment a través de la veu, el cos, els objectes i l'espai escènic amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
Jove Orquestra de Cassà	Interpretar instrumentalment peces en conjunt.	<p>C.E.1. Música: Analitzar produccions musicals a través de l'escolta activa, la identificació d'elements i la reflexió per entendre'n l'evolució i funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p>
Secció Inicis de la Jove Orquestra de Cassà	Formar en la interpretació instrumental conjunta.	<p>C.E.1. Música: Analitzar produccions musicals a través de l'escolta activa, la identificació d'elements i la reflexió per entendre'n l'evolució i funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p>
Amics de la Sardana	Formar en la dansa de la sardana i competir com a grup en diferents competicions.	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les</p>

		<p>possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.3. Educació Física: Utilitzar els recursos expressius com a mitjà de relació, comunicació i integració social per a l'autoconeixement.</p> <p>C.E.5. Educació Física: Adquirir actituds, valors i habilitats socials en la pràctica d'activitat física i esportiva per a la millora de la convivència i la cohesió social.</p>
Esbart Dansaire	Formar en les danses tradicionals.	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima</p> <p>C.E.3. Educació Física: Utilitzar els recursos expressius com a mitjà de relació, comunicació i integració social per a l'autoconeixement.</p> <p>C.E.5. Educació Física: Adquirir actituds, valors i habilitats socials en la pràctica d'activitat física i esportiva per a la millora de la convivència i la cohesió social.</p>
Última Vèrtebra: Trobades de moviment i veu amb dones migrants	Ensenyar català a dones migrades a través del moviment i la veu.	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.3. Educació Física: Utilitzar els recursos expressius com a mitjà de relació, comunicació i integració social per a l'autoconeixement.</p>
Càntut	Recuperar i dinamitzar les cançons de	C.E.4. Música: Crear projectes musicals a través de la veu, els instruments i el cos amb el suport de les eines tecnològiques per

	<p>tradició oral a través de l'elaboració d'un cançoner, l'organització d'un festival i la implementació d'un projecte als centres educatius del poble.</p>	<p>desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p> <p>C.E.1. Ciències Socials: Geografia i Història: Cercar i tractar informació que permeti interpretar el present i el passat, aplicant els procediments de la recerca històrica i geogràfica a partir de l'anàlisi crítica de dades procedents de fonts analògiques i digitals, per transformar-ho en coneixement i comunicar-ho a través de diferents formats.</p>
La Bàscula	<p>Oferir un espai d'assaig als grups musicals locals i donar l'oportunitat a aquests grups de realitzar concerts.</p>	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Música: Crear projectes musicals a través de la veu, els instruments i el cos amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
Escola de Dansa Oriental	<p>Formar en la dansa oriental i realitzar espectacles.</p>	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Arts Escèniques i Dansa: Crear projectes escènics i de moviment a través de la veu, el cos, els objectes i l'espai escènic amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p> <p>C.E.3. Educació Física: Utilitzar els recursos expressius com a mitjà de relació, comunicació i integració social per a l'autoconeixement.</p> <p>C.E.5. Educació Física: Adquirir actituds, valors i habilitats socials en la pràctica</p>

		d'activitat física i esportiva per a la millora de la convivència i la cohesió social.
Coral Bell Ressò	Interpretar vocalment diferents cançons corals.	C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.
Grup de Teatre Cassanenc	Realitzar produccions teatrals.	<p>C.E.1. Arts Escèniques i Dansa: Analitzar produccions d'arts escèniques i dansa a través de la identificació d'elements i la reflexió per entendre'n l'evolució i les funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Expressar-se a través d'improvisacions escèniques i de moviment tenint en compte les emocions que provoquen per desenvolupar la creativitat amb una actitud col·laborativa.</p> <p>C.E.3. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Arts Escèniques i Dansa: Crear projectes escènics i de moviment a través de la veu, el cos, els objectes i l'espai escènic amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
Colla Gegantera del Puig d'Arques	Fomentar la cultura popular local dels gegants a través de la colla gegantera.	<p>C.E.1. Arts Escèniques i Dansa: Analitzar produccions d'arts escèniques i dansa a través de la identificació d'elements i la reflexió per entendre'n l'evolució i les funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.3. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p>
Els Optimistes	Realitzar produccions teatrals.	C.E.1. Arts Escèniques i Dansa: Analitzar produccions d'arts escèniques i dansa a través de la identificació d'elements i la reflexió per

		<p>entendre'n l'evolució i les funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.2. Arts Escèniques i Dansa: Expressar-se a través d'improvisacions escèniques i de moviment tenint en compte les emocions que provoquen per desenvolupar la creativitat amb una actitud col·laborativa.</p> <p>C.E.3. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Arts Escèniques i Dansa: Crear projectes escènics i de moviment a través de la veu, el cos, els objectes i l'espai escènic amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
Cassà es vesteix de música	Organitzar un festival on diferents músics locals puguin actuar.	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.4. Música: Crear projectes musicals a través de la veu, els instruments i el cos amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
Solfejant	Organitzar un festival on participen grups diversos.	<p>C.E.4. Música: Crear projectes musicals a través de la veu, els instruments i el cos amb el suport de les eines tecnològiques per desenvolupar oportunitats personals, socials i professionals de forma inclusiva.</p>
Colla Gegantera i Grallers de la Salle	Fomentar la cultura popular local dels gegants a través de la colla gegantera i el conjunt de grallers i timbalers.	<p>C.E.3. Música: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p> <p>C.E.1. Arts Escèniques i Dansa: Analitzar produccions d'arts escèniques i dansa a través de la identificació d'elements i la reflexió per</p>

		<p>entendre'n l'evolució i les funcions dins la cultura.</p> <p>C.E.3. Arts Escèniques i Dansa: Interpretar a través de la veu i/o el cos per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima.</p>
--	--	--

Per tant, si bé és cert que en l'àmbit musical destaca especialment la presència de la competència específica 3: Interpretar a través de la veu, els instruments i la dansa per explorar les possibilitats creatives, expressives i emocionals i desenvolupar l'autoestima, podem observar que a Cassà de la Selva hi ha un teixit associatiu que respon d'alguna manera o altra a les quatre competències específiques del currículum a través de pràctiques artístiques col·laboratives.

6. INFORME: AGLOMERAT

Cassà de la Selva és un municipi que destaca tant per la seva indústria surera, com per la seva tradició musical. Així doncs, el terme “Aglomerat”, provinent de l’argot surer, fa referència a un material fet a partir de petits fragments de suro que, un cop units amb pressió i calor, formen un bloc compacte i útil.

És per això, que tal com es realitza en l’aglomerat surer, aquest informe pretén detectar les oportunitats, les necessitats i les diferents condicions que permetin vincular els centres d’educació secundària obligatòria amb les diferents entitats, espais i equipaments culturals municipals a través de projectes artístics col·laboratius per garantir el dret d’accés i participació en les pràctiques artístiques locals.

Construir un teixit cultural que reflecteixi i inclogui la diversitat de la població requereix esforços coordinats i els centres educatius, són l’espai bàsic de socialització i garantia de les llibertats culturals fonamentals. És per això, que són l’espai idoni per incentivar projectes coordinats que responguin a les necessitats d’una població que desconeix el seu teixit cultura, i que, per tant, no es troba representada en els diferents espais artístics.

Les pràctiques artístiques com a recurs pedagògic

Articular pedagògicament projectes que vinculin les entitats culturals amb els instituts dins l’horari lectiu del centre, per tal d’assegurar la participació de tot l’alumnat, pot ser una estratègia educativa coherent amb els plantejaments curriculars.

Les entitats culturals de Cassà de la Selva, en els seus diferents espais, desenvolupen activitats que mostren una correspondència directa amb les diferents competències del currículum establert en el Decret 175/2022, de 27 de setembre, d’ordenació dels ensenyaments de l’educació bàsica: des de la creació i interpretació musical, la creació de projectes o l’anàlisi auditiva fins a l’expressió corporal, la comunicació oral, la creació audiovisual o el treball col·laboratiu.

Així doncs, realitzar aquestes pràctiques de forma habitual en els instituts pot garantir l’assoliment de les competències a través d’experiències artístiques diverses, el descobriment i coneixement del teixit cultural municipal i l’accés i participació en diferents pràctiques artístiques, com a mínim al llarg de l’etapa educativa.

Equilibris i reptes

Tot i això, cal tenir en compte que la vinculació i les relacions entre els centres educatius i les entitats culturals requereix la implicació i la inversió de recursos, especialment temporals i organitzatius.

Per una banda, garantir el potencial educatiu i transformador de les pràctiques artístiques col·laboratives, comporta comprendre l'art i la cultura com un lloc col·lectiu en el qual s'emprenen processos creatius des de la reunió, el diàleg i el debat sobre temes d'interès del grup. Així mateix, requereixen una pràctica habitual i prolongada per poder-les desenvolupar des del rigor artístic i la qualitat que dignifiqui els seus participants i desperti el seu interès i motivació cap a elles.

A més a més, és essencial, comprendre el rol i la implicació dels participants en aquestes pràctiques col·laboratives, no només en el resultat artístic final, sinó també en la construcció i el procés de les diferents creacions artístiques que es realitzin col·laborativament.

Així doncs, per garantir que l'experiència artística sigui significativa i que la participació de les entitats no sigui un element efímer, cal preveure una durabilitat i una sostenibilitat en la interacció entre els diferents agents.

Per altra banda, cal comprendre que el teixit associatiu està compost per persones voluntàries. És per això, que per establir aquestes connexions entre les entitats, espais i equipaments culturals i els centres educatius és important promoure figures de mediació que coordinin logísticament els processos d'interacció i acompanyin pedagògicament els diferents projectes proposats. Així mateix, és necessari no instrumentalitzar les entitats com a recursos a l'aula, sinó treballar conjuntament i construir i comprendre el projecte col·laborativament.

L'administració municipal tampoc es pot desvincular d'aquestes relacions. Com a agents polítics tenen la responsabilitat d'assumir el compromís social i treballar en polítiques culturals, socials i educatives que apostin per l'accés equitatiu a les pràctiques artístiques i fomentin la seva participació. Així doncs, invertir esforços i contribuir en el desenvolupament de projectes locals de col·laboració entre els centres educatius i les entitats, espais i equipaments artístics, forma part de les seves responsabilitats.

Ampliar la xarxa

Entendre la necessitat de compartir esforços, també pot ser enriquidor dins el propi centre. Així doncs, tot i que aquests vincles s'han enfocat des de l'àrea de música, les entitats culturals responen també a competències lingüístiques, audiovisuals, corporals... i el teixit associatiu municipal és molt gran: foment esportius, entitats gastronòmiques i grups de recerca històrica, entre d'altres. Així doncs, les possibilitats de coordinar-se i construir projectes interdisciplinaris que involucren a altres docents del propi centre o altres entitats dibuixen un marc d'actuació molt ampli i flexible.

7. CONCLUSIONS

En un context social, amb una clara tendència cap a la individualització, aquest estudi s'ha endinsat al context cultural i educatiu de Cassà de la Selva, amb l'objectiu d'analitzar les oportunitats, les necessitats i les diferents consideracions que cal tenir en compte per impulsar projectes que fomenti les pràctiques artístiques i en garanteixin el seu accés a l'educació secundària obligatòria vinculant els centres educatius amb les entitats, espais i equipaments culturals municipals.

Tot i que Cassà de la Selva compta amb un teixit cultural ampli i divers, la major part de l'alumnat de secundària el desconeix o no se sent interpel·lat a participar-hi. D'aquesta manera, les entitats culturals, lluny de ser un espai de representació de la població, s'han convertit en espais de participació i accés per un grup reduït d'habitants del municipi.

Així doncs, a través de la fonamentació teòrica, la indagació en el context, les conviccions personals i les vivències com a persona implicada en diverses entitats culturals municipals, aquesta recerca pretén ser el motor per impulsar un treball conjunt en xarxa que reivindiqui i resignifiqui aquests espais.

Partint de l'institut com a espai compartit per tota la població, aquest treball analitza l'activitat de les diferents entitats culturals i la vincula amb les diferents competències curriculars del Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica, repensant així les pràctiques artístiques col·laboratives com un recurs pedagògic que articula els vincles entre els centres educatius i les entitats municipals.

Per tant, aquest estudi demostra la possibilitat de dissenyar projectes en xarxa i apunta alguns dels reptes a considerar per poder-los desenvolupar: des de les necessitats que comporta el caràcter de voluntariat de les entitats culturals, la durabilitat que requereix un procés artístic col·laboratiu de qualitat i que generi interès i motivació en l'alumnat, la necessitat d'implicar els agents polítics en els diferents vincles...

De fet, és així, com aquest estudi continua el treball *L'accés a la pràctica artística: un repte local. Estudi de casos sobre les pràctiques artístiques a Azpeitia i Cassà de la Selva* (Solench & Sorazu, 2024) i posa en manifest la complexitat de fomentar una participació artística inclusiva i la necessitat de continuar treballant per superar les barreres existents en els centres educatius i en els espais artístics locals des del treball col·laboratiu i els esforços coordinats entre centres educatius, entitats culturals i administracions municipals.

8. LÍMITS I PERSPECTIVES

Abans d'iniciar la investigació, aquest treball pretenia dissenyar una proposta que fomentés les pràctiques artístiques i en garantís el seu accés a l'educació secundària obligatòria vinculant els centres d'educació secundària amb les entitats, espais i equipaments culturals de Cassà de la Selva.

Tot i això, a causa de la manca de temps per reflexionar i construir una proposta sòlida, es va decidir reorientar la recerca per captar tots aquells elements que requerien una reflexió molt més profunda per elaborar un disseny. A més a més, es considerava imprescindible comptar amb la veu de tots els agents implicats per poder realitzar un disseny significatiu; i tot i comptar amb la veu de les entitats i l'alumnat, mancava el temps per escoltar als docents de música de l'Institut de Cassà de la Selva. Així doncs, aquest treball ha estat un procés de constant reflexió i adaptació als reptes i condicions que s'han anat trobant.

No obstant això, aquesta recerca s'ha orientat per ser una eina que contribueixi i afavoreixi el disseny i la implementació de projectes col·laboratius que garanteixin l'accés i la participació en les pràctiques artístiques.

Per tant, es concep aquest treball com una petita llavor que necessita ser cultivada a Cassà de la Selva o en altres indrets on l'activitat del teixit cultural es pugui vincular amb les competències curriculars per iniciar un treball de transformació des dels centres educatius; els espais, les entitats i els equipaments culturals; i les administracions municipals.

9. REFERÈNCIES

- Ajuntament del Prat de Llobregat. (2022). *IntersECCions*. Consultat el Maig de 2025 a Projecte d'arts en viu a la secundària: <https://www.elprat.cat/accions/projecte-darts-en-viu-la-secundaria>
- Ardenne, P. (2006). *Un arte Contextual: Cración artística en medio urbano, en situación de participación*. (F. Mullier, Trad.) Centro de documentación y estudios avanzados de arte contemporáneo.
- Arts Council England. (2024). *In Harmony*. Consultat el Maig de 2025 a Arts Council England: <https://www.artscouncil.org.uk/inharmony>
- Ateneu Popular 9 Barris. (2024). *Circ a l'Educació Secundària*. Consultat el Maig de 2025 a Ateneu Popular 9 Barris: <https://ateneu9b.net/ca/circ-a-leducacio-secundaria>
- Ballester, L. (2001). *Bases metodològiques de la investigació educativa*. Universitat de les Illes Balears.
- Ballester, L., & Muñoz, A. (2009). Treball comunitari: treball socioeducatiu en xarxa. *Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, 1(1), 90-108.
- Bang, C., & Wajnerman, C. (Abril / 2010). Arte i transformació social: La importancia de la creación colectiva en intervenciones comunitarias. *Revista Argentina de Psicología*(48), 89-103.
- Belifore, E., & Bennett, O. (2006). *Rethinking the Social Impact of the Arts: a critical-historical review*. Warwick: Centre for Cultural Policy Studies University of Warwick.
- Bourdieu, P. (2001). *Poder, derecho y clases sociales*. Desclée de Broudwe, S.A.
- Brossa, M., Puig, A., & Reguant, M. (2014). *Baula, de l'escola al barri. Un projecte d'art comunitari per a la transformació social*. Escola Superior de Música de Catalunya.

- Carbó, G. (2012). Polítiques culturals i educació a Catalunya (1980-210). *Pedagogia i Treball Social. Revista de ciències socials aplicades*, 3(2).
- Civís, M., & Longàs, J. (2015). La colaboración interinstitucional como respuesta al desafío de la inclusión socioeducativa. Análisis de 4 experiencias de trabajo en red a nivel local en Cataluña. (U. N. Distancia, Ed.) *Educación XXI*, 18(1), 213-236.
- ConArte Internacional. (2024). *Planters*. Consultat el Maig de 2025 a ConArte Internacional: <https://www.conarteinternacional.net/planters>
- Contrapunt Escola de Música. (2024). *Un Infant Un Instrument*. Consultat el Maig de 2025 a Contrapunt Escola de Música: <https://www.escolacontrapunt.cat/projecte/uiui-un-infant-un-instrument/>
- Educació 360. (2020). *Educar en la pràctica artística, un dret irrenunciable*. Aliança Educació 360.
- Escola Municipal de Música – Centre de les Arts (EMMCA) de l’Hospitalet de Llobregat. (2011). *Projecte Orquestra a l'escola*. Consultat el Maig de 2025 a Escola Municipal de Música – Centre de les Arts (EMMCA) de l’Hospitalet de Llobregat: <http://www.centredelesartsl-h.cat/utills/obreFitxer.ashx?Fw9EVw48XS6KuEqazCibQjPfhN3UrLO0djpOEOojDZttkFKhG3xNEFI3pajZdJQWD1b>
- Escola Municipal de Música – Centre de les Arts (EMMCA) de l’Hospitalet de Llobregat. (2016). *Second Line*. Consultat el Maig de 2025 a Escola Municipal de Música – Centre de les Arts (EMMCA) de l’Hospitalet de Llobregat: <http://www.centredelesartsl-h.cat/utills/obreFitxer.ashx?Fw9EVw48XS5umNQCoHAoEVgfkM24RPRqazAEDYrlrfDzWRaBsfaEbDs41f8HWOYHAHc>
- Fàbregues, S., Meneses, J., Rodríguez-Gómez, D., & Paré, M. H. (2016). *Técnicas de investigación social y educativa*. Editorial Universitat Oberta de Catalunya.
- Freire, P. (1971). *La educación como práctica de la libertad*. Siglo XXI.

- Gobierno Bolivariano de Venezuela. (2024). *¿Qué es El Sistema?* Consultat el Maig de 2025 a El Sistema: <https://elsistema.org.ve/que-es-el-sistema/>
- Goetz, J., & LeCompte, M. (1988). *Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa*. Ediciones Moratas S.A.
- Gran Teatre del Liceu. (2025). *El monstre al laberint*. Consultat el Maig de 2025 a Gran Teatre del Liceu: <https://www.liceubarcelona.cat/ca/el-monstre-al-laberint>
- Guggenheim New York. (2025). *Learning Through Art*. Consultat el Maig de 2025 a Guggenheim New York: <https://www.guggenheim.org/for-educators/learning-through-art>
- Hernández, R. (2018). *Metodología de la investigación: Las rutas cuantitativa, cualitativa y mixta*. McGrawHill Education.
- Hernández, R., Fernández, C., & Baptista, P. (2014). *Metodología de la investigación*. McGraw-Hill / Interamericana editores S.A.
- Holden, J. (2004). *The value of culture cannot be expressed only with statistics. Audience numbers give us a poor picture of how culture enriches us*. Demos.
- Kulturaren Euskal Behatokia. (2019). *Derechos culturales*. Eusko Jaurlaritza.
- L'ARC Fundació. (2021). *L'ARC Fundació*. Consultat el Maig de 2025 a L'ARC Fundació: <https://larcmusica.cat/que-fem/>
- Longàs, J., Civís, M., & Riera, J. (2008). Asesoramiento y desarrollo de redes socioeducativas locales. Funciones y metodología. *Cultura y Educación*, 20(3), 303-324.
- Musicoop. (2024). *4Cordes*. Consultat el Maig de 2025 a Musicoop: <https://www.4cordes.com/el-projecte-1>
- Musicoop. (2024). *Projectes de Comunitat*. Consultat el Maig de 2025 a Musicoop: <https://www.musicoop.cat/projectes/projectes-de-comunitat/>

- Pallarès, M. (2021). *Teatro del Sí. La belleza del trauma como eje de cambio para la transformación de las comunidades a través de sus propias historias*. Orciny Press.
- Quintana, A. (2006). Metodología de Investigación Cualitativa. A A. Quintana, & W. Montgomery, *Psicología: Tópicos de actualidad* (p. 47-84). UNMSM.
- RockIn. (2022). *El Projecte*. Consultat el Maig de 2025 a RockIn: <https://rockin.cat/el-projecte/>
- Rosàs, M., & Torralba, F. (2019). *Som crítics? Fonaments per a una educació compromesa*. Fundació Jaume Bofill.
- Sánchez de Serdio, A. (2007). La repolitización del arte comunitario: exploraciones en los desafíos del trabajo artístico colaborativo. *Interferencia espacio público y desarrollo cultural comunitario*.
- Serra, L. (2017). *Model de Desenvolupament Cultural Comunitari a partir de l'anàlisi d'experiències internacionals i locals d'art comunitari*. Universitat Ramon Llull.
- Serratosa, S. (2025). *Formació*. Consultat el Maig de 2025 a Santi Serratosa: <https://santiserratosa.com/ca/formacio/>
- Solench, A., & Sorazu, A. (2024). *L'accés a la pràctica artística: un repte local. Estudi de casos sobre les pràctiques artístiques a Azpeitia i Cassà de la Selva*. Escola Superior de Música de Catalunya.
- Subirats, J., & Albaigés, B. (2006). Educació i comunitat, Reflexions a l'Entorn del Treball Integrat dels Agents Educatius. *Finestra oberta*, 48.
- Teatro Real. (2024). *Proyecto LÓVA*. Consultat el Maig de 2025 a Teatro Real: <https://www.teatroreal.es/proyectolova/>
- Timișoara 2023. (2023). *All Schools Should Be Art Schools*. Consultat el Maig de 2025 a Timișoara 2023: <https://timisoara2023.eu/en/projects/all-schools-should-be-art-schools/>

- UNESCO. (2015). *International arts education week and arts and culture education policies by the ministry of culture, sports and tourism*. Consultat el Maig de 2025 a UNESCO: <https://www.unesco.org/creativity/en/policy-monitoring-platform/international-arts-education-week-and-arts-and-culture-education-policies-ministry-culture-sports>
- Vallès, J., Martínez, E., & Sarramona, J. (2016). *Competències bàsiques de l'àmbit artístic. Identificació i desplegament a l'educació secundària obligatòria*. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
- Vargas, I. (2012). La entrevista en la investigación cualitativa: Nuevas tendencias y retos. *Revista Calidad en la Educación Superior*, 119-139.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research. Design and Methods*. Sage Publications, Inc.
- Yúdice, G. (2002). *El recurso de la cultura. Usos de la cultura en la era global*. Gedisa.
- Zabala, A., & Arnau, L. (2007). *Cómo aprender y enseñar competencias*. Graó.
- Zaragozá, J. L. (2009). *Didáctica de la música en la educación secundaria*. Graó.